

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

YRITTÄJYYDEN OPINPOLUT TAIDETEOLLISUUSALAN AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA

- Osuuskunnasta tulevaisuuden yrittäjäksi

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Design Making -tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Satu Tammikari	
Työn nimi Yrittäjyyden opinpolut taideteollisuusalan ammatillisessa koulutuksessa – osuuskunnasta tulevaisuuden yrittäjäksi	
Päiväys	30.11.2018
Sivumäärä/Liitteet	46
Ohjaaja(t) Ilkka Kettunen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Gradia Jyväskylä, Osuuskunta Versotaan Jkl	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän kehittämistyön näkökulma tulee omasta työstäni yrittäjyyskoordinaattorina luovilla aloilla. Opinnäytetyön toimintaympäristön toimijoita ovat itseni lisäksi taideteollisuusalan kouluttajat, Osuuskunta Versotaan Jkl, taideteollisuusalan osuuskunnan jäsenet sekä työorganisaationi Gradia Jyväskylä.</p> <p>Vaikuttimena työn syntyyn on ammatillisen toisen asteen koulutuksen reformi sekä uudet tutkinnon perusteet taideteollisuusalan perustutkintoon. Reformin myötä tulisi kiinnittää enemmän huomiota osaamiseen ja asiakaslähtöisyyteen. Uudet taideteollisuusalan perustutkinnon perusteet mahdollistavat entistä laajemman ammatillisen osaamisen kuin edeltäjänsä. Tutkinto antaa mahdollisuuden kehittää koulutusta vastaamaan paremmin tulevaisuuden työelämän tarpeita.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä on millaisella toimintamallilla osuuskunta toimisi oppimisympäristönä, jotta se tukisi taideteollisuusalan ammattilaisen tulevaisuuden haasteita?</p> <p>Tavoitteena on kehittää toimintamalli taideteollisuusosalalle, jossa opiskelijat pääsisivät testaamaan omaa yritysideaansa osana opintojaan ja verkostoitumaan tulevaisuuden yrittäjyyskenttään.</p> <p>Taideteollisuusalan monimuotoisuus asettaa haasteita termistön käytöllä, mitä eroa on käsi- ja taideteollisuudella, taidekäsitteillä, taideteollisuudella ja muotoilulla? Kaikki nämä ovat luovien alojen termistöä, joita käytetään sekaisin, termistö ei ole vakiintunut. Tässä työssä käytän pääsääntöisesti taideteollisuus termiä, koska se on uuden tutkinnon nimessäkin.</p> <p>Tulevaisuuden työelämää on vaikea ennustaa, mutta erilaiset tutkimukset ovat suuntaa antavia. Työ tulee muuttamaan niin nykyisillä opettajilla kuin tulevaisuuden ammattilaisilla, joita koulutamme. Taideteollisuusosalalla yrittäjyys on vahva tulevaisuuden työllistäjä, yrittäjyyden toimintatavat monimuotoistuvat. Työelämä tulee olemaan verkostoitunutta, tarvitsemme yhteistyökykyisiä moniosaajia.</p> <p>Ammatillisessa koulutuksessa yrittäjyyttä kyllä korostetaan, mutta käytännön toimintaa yrittäjydessä tulee kehittää. Toimintamallissa yrittäjyyden opinpolut on suunniteltu ajateltuna tulevaisuuden ammatteja. Tarkoituksena on selkeyttää ja helpottaa opintojen tavoitteiden asettelua tulevaisuuden suhteen. Artesaani tutkintonimikkeenä ei ohjaa selkeästi mihinkään ammattiin ja siksi tulevaisuuden työtehtävät eivät hahmoitu selkeästi. Opinpolkujen tavoite on mahdollistaa mielekkään ja tulevaisuuteen suuntaavat oppimispolun, jossa osaamisen kehittyminen tavoitteellisesti.</p>	
Avainsanat	
ammattillinen koulutus, käsi- ja taideteollisuus, taideteollisuus, yrittäjyys, pedagoginen osuuskunta, opinpolut	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Design			
Author(s) Satu Tammikari			
Title of Thesis The learning path for entrepreneurship in vocational education in the field of arts and crafts - from a cooperative to a future entrepreneur			
Date	30.11.2018	Pages/Appendices	46
Supervisor(s) Ilkka Kettunen			
Client Organisation /Partners Gradia Jyväskylä, Osuuskunta Versotaan Jkl			
<p>Abstract</p> <p>The perspective of this development work comes from my own work as an entrepreneurship coordinator in creative fields. In addition to myself, I have been working in the field of the thesis work environment, as well as teachers in the field of arts and crafts industry, Osuuskunta Verso Jkl, members of the cooperative society of the arts and crafts and the work organization in Gradia Jyväskylä.</p> <p>The motivation for work is the reform of vocational secondary education and new qualifications for the undergraduate degree in arts and crafts industry education. With Reform, more attention should be given to know-how and customer-orientation. The new basics of basic education in the field of arts and crafts industry enable wider professional competence than its predecessors. The degree enables the development of training to better meet the needs of future working life.</p> <p>The research question of this thesis is what kind of operating model would be in cooperative as a learning environment to support the future challenges of the arts and crafts industry professional?</p> <p>The aim is to develop an operating model for the arts and crafts, where students can test their own business idea as part of their studies and network in the future entrepreneurship field.</p> <p>The diversity of the arts and crafts industry poses challenges with the use of the terminology, what is the difference between art and crafts industry, art, art and design?</p> <p>All of these are the terminology of creative fields that are used in confusion, the term is not well-established. In this work I use the term "art" as a rule, because it is also in the name of a new degree.</p> <p>It is difficult to devine working life in the future, but different researchs are directional. The work will change with both current teachers and future professionals we train. In the field of the arts and crafts industry, entrepreneurship is a strong employer of the future, entrepreneurship practices are becoming more diverse. Working life will be networked, we need cooperative multitalent people to work with.</p> <p>In vocational training entrepreneurship is emphasized, but practical action in entrepreneurship must be developed. Entrepreneurial learning paths are designed as future professions. The aim is to clarify and facilitate the orientation of the objectives of the studies to the future.</p> <p>Artesan as a degree title does not clearly guide any profession and therefore future assignments are not clearly defined. The goal of learning paths is to enable a meaningful and forward-looking learning path, in which competence develops in a goal-oriented manner.</p>			
Keywords			
vocational training, arts and crafts industry, art industry, entrepreneurship, pedagogical cooperative, learning pats			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
1.1	Työn lähtökohdat ja aiheen valinta.....	7
1.1.1	Gradia Jyväskylä	8
1.1.2	Osuuskunta Verso	9
1.1.3	Reformi	9
2	TUTKIMUKSEN AINEISTO JA MENETELMÄT	10
3	TAIDETEOLLISUUSALAN TOISEN ASTEEN KOULUTUS	13
3.1	Taideteollisuus – Muotoilu; ammattialan monimuotoisuus.....	13
3.2	Toisen asteen perustutkintojen uudistus.....	15
3.3	Taideteollisuusalan perustutkinnon muodostuminen	15
4	YRITTÄJYYS TAIDETEOLLISUUSALAN AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA	16
4.1	Yrittäjyyskasvatus	16
4.2	Pedagoginen Osuuskunta Versotaan Jyväskylä – oppilaitososuuskunta	17
4.2.1	Opiskelijoiden kokemuksia yrittäjyysopinnoista osuuskunnassa	18
4.3	Työpaikalla oppiminen.....	18
5	TAIDETEOLLISUUSALAN TULEVAISUUDEN HAASTEET	19
5.1	Taideteollisuusalan – käsityöalan yrittäjyys	19
5.2	Taideteollisuusalan - käsityöalan tulevaisuus.....	20
5.3	Tulevaisuuden työnkuvan muutos	22
5.4	Laadullinen ennakointi taideteollisuusosalalla	23
5.5	Opettajien työkuvan muutos.....	24
6	OPPIMISEN HAASTEET YRITTÄJYYDEN POLULLA.....	26
6.1	Motivaatio	27
6.2	Luovuus	28
6.3	Yritysyhteistyö	28
7	TOIMINTAMALLI YRITTÄJYYDEN OPPIMISEEN	28
7.1	Yrittäjyyden opinpolkujen muodostuminen	30
7.1.1	Yrittäjyyden opinpolku 1: Kädentaitojen ohjaaja.....	30
7.1.2	Yrittäjyyden opinpolku 2: Asiakaslähtöisen palvelun tuottaja	31
7.1.3	Yrittäjyyden opinpolku 3: Digitaalisten palveluiden tuottaja.....	32
7.1.4	Yrittäjyyden opinpolku 4: Putiikin pitäjä, kauppias.....	32

7.1.5	Yrittäjyyden opinpolku 5: Tuotekehittäjä.....	33
7.2	Yrittäjyyden opinpolku 1: Kädentaitojen ohjaaja – tutkinnon osat	33
7.2.1	Osaamisen tuotteistaminen ja markkinoiminen taideteollisuusosalalla	34
7.2.2	Käsityötaidon ohjaaminen.....	34
7.2.3	Tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja valmistaminen	34
7.2.4	Yritystoiminnan suunnittelu.....	35
7.2.5	Palvelun suunnittelu ja toteuttaminen.....	35
7.2.6	Kulttuurilähtöinen tuotteistaminen.....	36
7.3	Pedagoginen osuuskunta Verson rooli yrittäjyyden opinpoluissa	36
7.4	Opettajan rooli yrittäjyyden toimintamallissa.....	37
8	YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT	37
	LIITE 1	41

1 JOHDANTO

Työelämä huutaa uutta osaamista otsikoi Keskisuomalainen 2016, vanhoille ammattiteille ei ehkä ole jatkossa kysyntää. Tämä kertoo työelämän suuresta muutoksesta. Koulutuskentältä vaaditaan uudenlaista asennetta sekä yksilöiltä, että organisaatioilta kertoo Keski-Suomen ELY-keskuksen erikoissuunnittelija Päivi Hamarus. Menestys työelämässä syntyy jatkossa erilaisten rajapintojen ja osaamisen yhdistämisestä, verkostoitumalla. Hamarus ehdottaakin, voitaisiinko oppilaitoksissa opiskelu rakentaa siten, että opiskelijat muodostavat yli oppiainerajojen tiimejä ja työpajoja, joissa osaamista tuoteistetaan yhdistämällä erilaista osaamista. (Keskisuomalainen 2016).

Tulevaisuudentutkija Ilkka Halava ennustaa, että vuonna 2035 yli 60 prosenttia työkäisistä on itsensä työllistäjiä tai yrittäjiä, ja palkkatyöstä tulee epätyypillinen työmuoto. (Keskisuomalainen 2017).

Yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat meihin kaikkiin, teknologia ja digitaalisuus kehittyvät. Maailma taistelee ihmisten aiheuttamien ongelmien kanssa, ympäristömme kärsii. Ihmisten on herättävä katsomaan omaa toimintaansa ja pohdittava, miten voisimme elää turvallisessa ja puhtaassa ympäristössä tulevaisuudessa. Eri ammattialoilla tulee pohtia avoimesti vaihtoehtoja toiminnalleen ja etsiä ympäristön kannalta kestävämpiä vaihtoehtoja.

Taideteollisuus- ja muotoilu-ala ovat viime vuosina kokeneet suuria muutoksia. Perinteet ja kulttuuri ovat edelleen vahvasti mukana, vaikka tuotevalmistuksesta ollaankin siirrytty kehityksen myötä yhä aineettomampaan suuntaan. Taideteollisuusalan toisen asteen tutkinnossa ollaan perinteisesti korostettu vahvaa materiaalien tuntemusta sekä tuotteiden suunnittelua että valmistamista, uudistuneiden tutkinnon perusteiden mukaan tulisi huomioida tulevaisuuden työelämän haasteet. Taideteollisuusalan perustutkinnon tutkinnon perusteet (ent. Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto) uudistui 1.8.2018. Tutkinnon uudistus ja ammatillisen koulutuksen reformi vuoden 2018 alusta aiheutti suuria muutoksia taideteollisuusalan ammatilliseen koulutukseen. Koulutussuunnitteluun tuli kerralla paljon suuria muutoksia, joihin kaikkiin ei ole osattu ja ehditty varautua parhaalla mahdollisella tavalla.

Taideteollisuusalan toisen asteen koulutuksen tavoitteena on ollut kouluttaa käsityöläisiä, jotka hallitsevat materiaalinsa ja laadukkaan tuotteen suunnittelun ja valmistuksen. Toiseen asteen tutkinto on perinteisesti antanut hyvät valmiudet opintojen jatkamiseen ammattikorkeakouluun tai toimimaan oman erikoisalansa yrittäjänä. Ammattialana taideteollisuus on luonteeltaan monialainen ja siksi alan työelämäkin on vahvasti verkostoitunut eri alojen kanssa. Työelämän muutokset ja digitaalisuus ovat muokanneet ammattikuvaa ja sen tulevaisuuden vaatimuksia laajasti.

Yrittäjyys on ollut aina vahva osa taideteollisuutta ja on oleva edelleenkin. Koulutussuunnittelussa tulisi ottaa entistä vahvemmin huomioon erilaiset keinot ja mahdollisuudet ottaa yrittäjyys osaksi reformin vaatimaan henkilökohtaistamisen suunnitelmia. Erilaisille ja yksilöllisille opinpoluille tulee

luoda mahdollisuuksia toteutua. Reformin ja uudistettujen toisen asteen perustutkintojen perusteet mahdollistavat myös tutkinnon osan valinnan toisesta tutkinnosta.

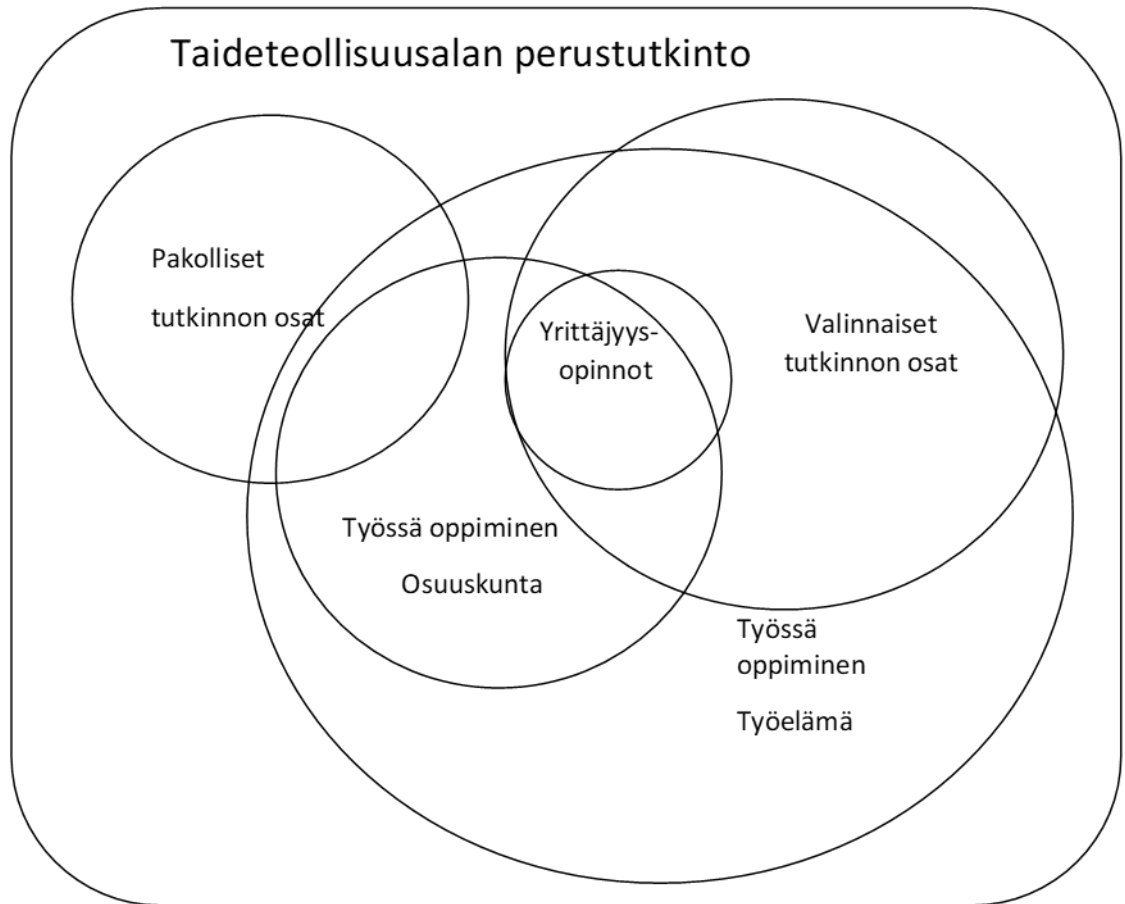
Opettajien tulee valmistautua tulevaisuuden työelämän vaatimuksiin, luoda ja kehittää uusia oppimisympäristöjä erilaisille oppijoille ja kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan. Yrittäjyyden tulisi olla enemmänkin tapa opiskella käytännön asioita joita lähi- ja verkko-opinnot voisivat tukea. Pedagoginen osuuskunta antaa yhden tällaisen mahdollisuuden kehittää yrittäjyyttä turvallisesti yksin tai yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa tiimissä. Oppilaitoksessa toimiva osuuskunta pystyy huomioimaan erilaisten tutkintojen tavoitteet ja kehittämään toimintaansa oppimisympäristönä.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda toimintamalli taideteollisuusosalalle, jossa opiskelijat pääsevät testaamaan omaa yritysideaansa osana opintojaan ja verkostoitumaan tulevaisuutensa yrityskehittämiseen. Toimintamalli selkeyttäisi opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tutkinnon suorittamista yksilöllisten tarpeiden mukaan.

1.1 Työn lähtökohdat ja aiheen valinta

Toimin taideteollisuusalan ammatillisena opettajana Gradia Jyväskylässä (ent. Jyväskylän ammatti- ja aikuisopisto) sekä luovien alojen yrittäjyyskoordinaattorina. Ennen reformin voimaantuloa työskentelin Jyväskylän aikuisopistossa kouluttajana Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnossa, Käsi-työntekijän ammattitutkinnossa sekä luovien alojen yrittäjyyskouluttajana sekä opinto-ohjaajana. Työni ohessa toimin Taideteollisuusalan tutkintotoimikunnissa yli 10 vuotta jäsenenä ja sihteerinä. Yrittäjyyspuolen kokemusta olen hankkinut koulutuksissa ja toimimalla yrittäjänä osuuskunnissa. Osuuskunta Versotaan Jyväskylä (jatkossa osuuskunta Verso) on yhdeksän Jyväskylän aikuisopiston kouluttajan perustama osuuskunta, joka on toiminut monialaisena vuodesta 2014. Olen ollut mukana perustamassa osuuskuntaa ja tavoitteenani on ollut kehittää sitä palvelemaan taideteollisuusalan koulutuksia. Osuuskunnassa on jo ollut jäseniä myös taideteollisuusosalta. Kokemukset ovat olleet kannustavia, mutta toiminnan selkeyttämistä kaivataan.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen Reformi ja Taideteollisuusalan perustutkinnon uudet tutkinnon perusteet asettavat uusia haasteita yrittäjyyden oppimiselle. Opinnäytetyössä haluttiin selvittää miten osuuskunta pedagogisena oppimisympäristönä voisi toimia, jotta se tukisi paremmin taideteollisuusalan opintojen etenemistä ja tulevaisuuden ammattilaisen haasteita työelämässä?

Kuva 1 Opinnäytetyön viitekehys

1.1.1 Gradia Jyväskylä

Gradia Jyväskylä on osa Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradiaa, johon kuuluu myös ammatillinen oppilaitos Gradia Jämsä sekä Gradia-lukiot Jyväskylän Lyseon lukio, Schildtin lukio ja Jyväskylän aikuislukio. Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia uudistaa oppimista ja työelämää. Tavoitteena on luoda kaikenikäisille opiskelijoille ja yritysasiakkaille mahdollisuuksia oman osaamisen ja liiketoiminnan kehittämiseen. Opiskelijoita Gradiassa on yli 24 000 ja henkilöstöä noin 1100. Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradian perustehtävä on kouluttaa toisella asteella koko ikäluokka ja kehittää aikuisväestön osaamista ja työelämää. Gradian visiona on "Rohkeutemme omaksumuutta yhdessä tekee meistä edelläkävijöitä". Pedagogisen linjauksen mukaan koko yhteisö kantaa vastuun perustehtävästä, opettajien osaaminen on avainasemassa sekä monimuotoiset menetelmät, välineet ja ympäristöt kannustavat oppimaan. (Gradia Jyväskylä 2018.)

Pedagogisen linjauksen mukaan myös yrittäjyys opintojen monimuotoisuuteen halutaan panostaa. Gradiassa toimii lukuvuosittain yli 100 NY-yritystä, ja yrittäjyyttä osana opintoja kokeilee vuosittain

satoja opiskelijoita NY Vuosi Yrittäjänä opinto-ohjelman kautta. NY-yrittäjillä on mahdollisuus jatkaa yritystoimintaansa liittymällä osuuskuntaan. (Gradia Jyväskylä 2018.) Lisäksi Gradia Jämsässä toimii Osuuskunta Pegosus ja Gradia Jyväskylässä Osuuskunta Verso.

1.1.2 Osuuskunta Verso

Osuuskunta Verso on perustettu vuonna 2014 Jyväskylän koulutuskuntayhtymän aikuisopiskelijoiden oppimisympäristöksi tukemaan ja luomaan mahdollisuuksia polulla kohti yrittäjyyttä. Osuuskunta Verso on monialainen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden ja ammattilaisten yhteistyöverkosto, joka tarjoaa jäsenilleen puitteita yrittäjyyden oppimiseen ja harjoittamiseen. Osuuskunnan jäsenet edustavat eri aloja, esimerkiksi rakennusala, käsi- ja taideteollisuutta, elintarvikealaa, sosiaali- ja terveysalaa, liiketaloutta, vaatetusala ja viestintäalaa.

Yrittäjyyden oppimisympäristönä Verso mahdollistaa jäsenilleen monipuolisten tiimi- ja sosiaalisten taitojen sekä verkostojen kehittämisen. Opintojen aikana jäsen voi yhdistää yritystoiminnan opiskelun ja oman liikeidean testaamisen osuuskunnan työntekijänä. Osuuskuntayrittäjyys tukee sellaisia tietoja, taitoja ja asenteita, joita opiskelija tarvitsee jo opiskellessaan ja myöhemmin työelämässä joko yrittäjänä tai työntekijänä. Jäsenen työsuhde Versossa voi jatkua ammattiin valmistumisen jälkeenkin. (Osuuskunta Verso, 2018)

Moni osuuskuntaan perustutkinnon aikana liittynyt on jatkanut opintojaan ammatti- tai erikoisammattitutkintoon. Opintonsa päättäneistä Verson jäsenistä on jo noin kymmenkunta perustanut oman yrityksen hyödyntäen osuuskunnan aikana hankkimaansa verkostoa.

Syyskauden 2018 alussa Gradiassa tehtiin päätös osuuskunnan kehittämisestä entistä vahvemmin pedagogiseksi osuuskunnaksi.

1.1.3 Reformi

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi vuoden 2018 alusta on vuosikymmeniin suurin muutos ammatillisen koulutuksen kentällä. Muutoksessa ammatillinen aikuiskoulutus romutettiin yhdessä toisen asteen perusopetuksen kanssa. Uudistuksessa toteutettiin ammatillisen koulutuksen rahoituksen, säätelyn ja ohjauksen uudistus. Raja-aidat nuorten ja aikuisten koulutuksen väliltä kaadettiin ja lisättiin yksilöllistä oppimista. Tavoitteena oli uudistaa ammatillinen koulutus osaamisperusteiseksi ja asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi. Työpaikalla tapahtuvaa oppimista on tarkoitus lisätä sekä kehittää yhä yksilöllisempiä opintopolkuja. (OPH reformintuki 2018.)

Henkilökohtaistaminen ja yksilöllisemmät opinpolut vaativat opettajilta yhä enemmän pedagogisia taitoja. Opiskelijoiden erilaiset taidot ja valmiudet tulee huomioida suunniteltaessa opintoja. Saman tutkinnon suorittamiseen voi peruskoulusta valmistuneella mennä ajallisesti kaksinkertainen aika verrattuna jo pitkään työelämässä olleella. Opintojen etenemistä ei mitata aikana vaan saavutettuina osaamisena. Tutkinto suoritetaan osoittamalla osaaminen näytöissä, jotka toteutetaan työelämän tehtävissä.

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa pitäisi pohtia työpaikoilla tapahtuvan oppimisen ja asiakaslähtöisyyden ohella yrittäjyysopintojen mahdollistavien vaihtoehtoisia oppimismahdollisuuksia. Käsi- ja taideteollisuusala on ammattiala, jossa on paljon yksin yrittäjiä, joiden työtilat eivät mahdollista ottaa työpaikalle opiskelijaa.

Uudistuksella on pyritty lähentämään työelämää ja ammatillisia opintoja, johtoajatukseksi on ollut työpaikkojen korostuminen sekä oppimis- että arviointiympäristönä. (Heinonen, V. 2017). Ammatillisen työpaikkojen pienuus käsi- ja taideteollisuusosalalla rajoittaa mahdollisten työpaikkojen määrää. Yksi oppilaitoksen rahoitusperusteista on kuitenkin tutkintosuoritukset, joita tehdään työpaikoilla, tämän vuoksi on etsittävä vaihtoehtoisia toimintamalleja oppimiseen ja tutkinnon suorittamiseen. Ammatillisen koulutuksen uudistusta on perusteltu tulevaisuuden työelämän uudenlaisen osaamisen ja ammattitaidon tarpeilla.

2 TUTKIMUKSEN AINEISTO JA MENETELMÄT

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä on millaisella toimintamallilla osuuskunta toimisi oppimisympäristönä, jotta se tukisi taideteollisuusalan ammattilaisen tulevaisuuden haasteita? Tavoitteena on kehittää toimintamalli taideteollisuusosalalle, jossa opiskelijat pääsisivät testaamaan omaa yritysideaansa osana opintojaan ja verkostoitumaan tulevaisuuden yrittäjyyskenttään. Aineistoa toimintamallin kehittämiseen on hankittu selvittämällä toimintaympäristön viitekehyyteen kuuluvia toimijoita sekä tutkimalla näihin vaikuttavia tulevaisuuden ilmiöitä, kuten tulevaisuuden työelämän muutoksia. Yleisten työelämän muutosten lisäksi on tutkittu taideteollisuusalan tulevaisuuden muutoksien suuntaviivoja.

Tässä opinnäytetyössä on kyse enemmänkin kehittämistyöstä kuin tutkimuksesta, prosessin lähtökohtana on konstruktivismi. Konstruktivisessa tutkimuksessa pyritään hyvin käytännön läheiseen ongelmanratkaisuun luomalla uusi rakenne. Konstruktivinen tutkimus muistuttaa lähestymistapana innovaatioiden tuottamista ja toisaalta myös palvelumuotoilua. Konstruktivinen tutkimus on suunnittelua ja käsitteellistä mallintamista sekä mallien toteutusta ja testaamista. (Ojansalo ym. 2014, 65)

Toimintamallissa on tavoitteena korostaa oppijan itseohjaavuutta ja vastuuta oppimisesta. Opettajan rooli konstruktivismissa on tukea oppijan tiedon löytämistä ja oivallusta sekä tunnistaa oppimiseen ja työskentelyyn liittyvät ongelmat. Opinnäytetyössä konstruktivismin suuntauksista lähestytään sekä kognitiivista, että sosiokulttuurista suuntausta. Kognitiivisessa oppimisessa toiminta on aktiivista ja tavoitteellista, jossa oppija toimii itsenäisenä ajattelijana ja tiedon hakijana. Sosiokonstruktivisessa oppimisessa korostuu ja yhdistyy kaksi vastakkaista näkökulmaa: yksilöllinen ja yhteisöllinen. Keskeistä on oppilaan itseohjautuvuuden tukeminen sekä yhteisöllisen oppimisen luonne. Oppilas saa hyödyntää yhteisöä ja opettajaa väylänä omaan motivoitumiseensa.

Opinnäytetyön tekijällä on pitkä kokemus taideteollisuusalan kouluttajana sekä osuuskunnasta yritysmuotona. Sähköpostitse tehty kysely osuuskunta Versossa työskenteleville opiskelijoille ja osuuskunnan kautta yrittäjäksi ryhtyneille ovat antaneet toimintamalliin vaikutteensa. Lisäksi tehtiin haastatteluja opettajan työn kuvan muutoksesta taideteollisuusalan sekä osuuskunta Versossa oleville opettajille. Konstruktivisessa tutkimuksessa korostuu tutkimuksen hyödyntäjän ja toteuttajien välinen kommunikaatio (Ojansalo ym. 2014, 66).

Tässä opinnäytetyössä on keskeistä oppilaskeskeisen oppimiskulttuurin menetelmät. Tavoitteena on ollut hyödyntää oppimis- ja opettamismenetelmiä, joissa oppimisympäristöt, fyysinen, sosiaalinen ja digitaalinen tarjoavat haasteita ja virikkeitä sekä siten kasvattavat kiinnostusta ja motivaatiota uuden oppimiseen. Kehittämisen haasteita on siis tarkasteltava kahdesta näkökulmasta, opettajan ja oppilaan.

Opettajan rooli muuttuu käänteisessä oppimisessä oppimisen johtajasta oppimisen tukijaksi, opiskelijat on osattava päästää "vapaaksi", opetus ei ole vain ennalta valmisteltuja ja päätettyjä luentoja/tuntisuunnitelmia. Opettajan rooli on olla oppiaineidensa asiantuntija ja tietoa auktoriteetti. Hänen tulee auttaa opiskelijoita opiskelussa, oppimisessa ja arvioinnissa. Hänen tehtävänsä on havainnoida, milloin on avuntarvetta. Käänteisen oppimisen mallin rakenteessa on keskeistä tehtävänänot, ohjeet, perustelut sekä jatkuva tuki. (Rantanen, 2018)

Käänteisessä oppimisessä on kyse oppimisen ideologiasta, jossa opettaja totuttaa oppilaat omaehtoiseen ja oma-aloitteeseen oppimiseen sekä tukee oppilaan valinnanvapautta myös pedagogisessa mielessä. Käänteinen opetus taas on puolestaan opetusmetodi. Siinä on kyse opetusteknisestä muutoksesta, joka auttaa opettajaa siirtymään sivuun perinteisestä roolistaan ja tuomaan tilaa oppimiskulttuurin kehittämiseksi. (Toivola, M. Peura, P. Humaloja, M. 2017, 20)

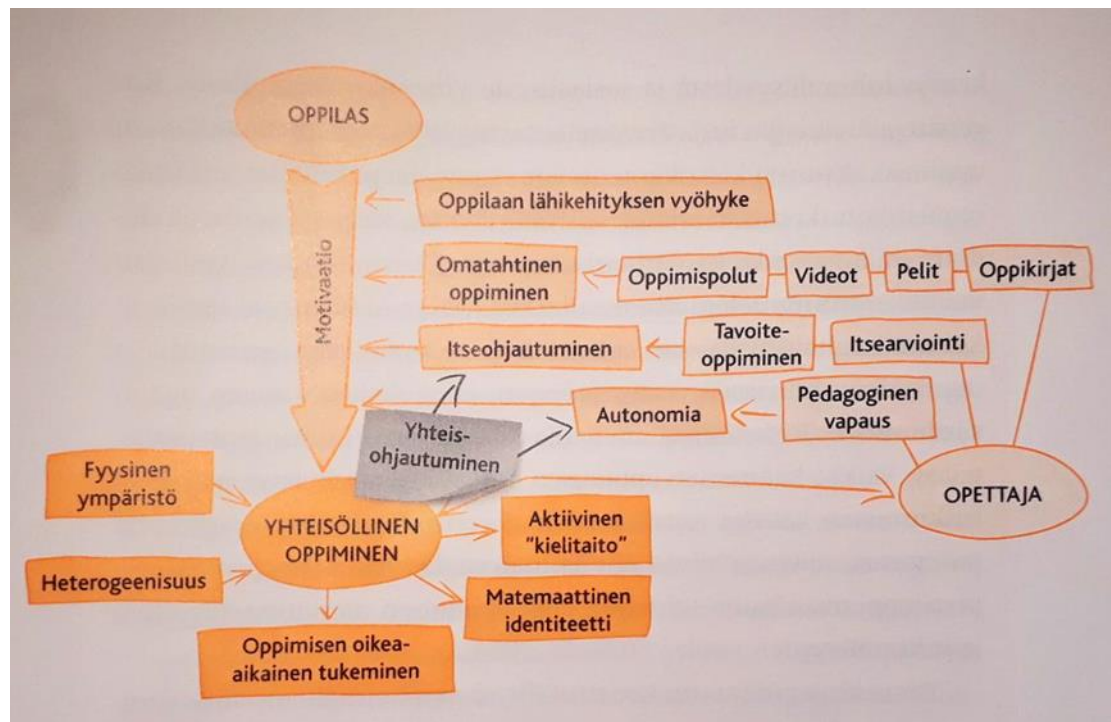
Opettajan tulee pohtia omaa rooliaan opiskelijan motivaation kannustajana, millaisia keinoja opettaja voi käyttää tarjoamatta valmiita liian malleja, jotta oppijalle ongelmanratkaisun ja oivaltamisen ilo.

Käänteisen oppimisen malli soveltuu taideteollisuusosalalle, jossa tavoitteena on luovien ratkaisujen hyödyntäminen. Jokaisen oppijan ei tarvitse oppia asioita samalla tavalla vaan sama asia on mahdollista oppia monin eri tavoin ja eri ympäristöissä. Myös toisen asteen reformissa korostetaan henkilökohtaistamista ja yksilöllisten opinpolkujen vahvistamista.

Oppilaskeskeisyydellä viitataan usein konstruktiviseen näkemykseen oppimisesta, jossa keskeistä on aikaisemman tiedon hyödyntäminen uuden oppimisessa, määrätietoinen oppiminen ja oppilaan tarve luoda merkityssuhteita kokemansa perusteella. (Toivola, M. Peura, P. Humaloja, M. 2017, 23)

Käänteisellä oppimisella ei ole yleisesti hyväksyttyä viitekehystä, mutta käänteisellä oppimisella voidaan tarkoittaa sosiokonstruktivistä oppimisenäkemyksiä, jossa korostuu ja yhdistyy kaksi vastakkaista näkökulmaa: yksilöllinen ja yhteisöllinen.

Käänteisen oppimisen pedagoginen malli on mahdollista toteuttaa osuuskuntayrittäjänä opinnoissa, Toivolan 13th International Congress on Mathematical Education (IMCE) -konferenssissa esittämän teoreettista mallia mukailleen.

Kuva 2 Käänteisen oppimisen pedagoginen malli (Toivola & Silfverberg, 2016) kirjasta Flipped Learning Käänteinen oppiminen, 23

3 TAIDETEOLLISUUSALAN TOISEN ASTEEN KOULUTUS

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon perusteet olivat voimassa 31.7.2018 asti. Elokuun 2018 alusta voimaan tulivat Taideteollisuusalan perustutkinnon perusteet, tutkinto uudistui samanaikaisesti ammatillisen toisen asteen reformin kanssa. Tutkinnon nimenmuutos kertoo myös tutkinnon sisällön muutoksesta. Nimen ja tutkinnon sisällön pitäisi selkeyttää ja päivittää tutkinnon vaatimuksia tulevaisuuden työelämää vastaavaksi. Koulutuksessa tosin korostetaan enemmän materiaalin tuntemusta, muotoilua ja tuotteen valmistamista ei niinkään teollista tuotantoa tai taidetta. Tämä asettaa haasteita koulutuksen järjestäjille markkinoida koulutuksiaan.

Taideteollisuusalan koulutukseen hakeutuvat ovat usein alan harrastajia. Taiteen perusopetuksen käsityökoulut, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä taidetyöpajat kasvattavat kiinnostusta alaan niin nuorilla kuin aikuisillakin. Uuden lain myötä ammatillisella koulutuksella on mahdollista vahvistaa osaamista ammatilliseksi osaamiseksi tunnustamalla aikaisempi osaaminen osaksi tutkintoa. Saavutetun osaamisen ollessa mittarina koulutusajat lyhenevät, ammatilliset tavoitteet ja tutkinto on saavutettavissa nopeammin.

3.1 Taideteollisuus – Muotoilu; ammattialan monimuotoisuus

Teollistumisen myötä tuotteiden valmistamisesta tuli jo 1800-luvulla halvempaa ja ennen kaikkea nopeampaa kuin käsin tekemisestä. Syntyi paljon tavaroita, jotka olivat laadultaan heikotasoisia. Tästä seurasi taiteilijoiden parissa voimakas vastareaktio. Haluttiin palata käsityölliseen tekemiseen, jotta voitaisiin taata riittävä laatutaso. Näin syntyivät taideteollisuus ja teollinen muotoilu. Taideteollisuutta edustavat muotoilijat/taiteilijat suunnittelevat käyttö- ja koristetuotteita. Taideteollisuusala on suunnittelun lisäksi tuotteiden valmistamista. Usein suunnittelija ja tuotteen valmistaja on sama. Taideteollisuusalaa on myös alan ohjaustoiminta. Ohjaustoiminnan avulla edistetään ihmisen hyvinvointia ja avataan mahdollisuuksia kulttuurisin keinoin: käsityön, ilmaisun ja toiminnan avulla. Tavoitteena on yksittäisen asiakkaan tai ryhmän oppiminen, kuntoutuminen tai virkistyminen. (Puoskari & Simi 2012, 8)

Käsi- ja taideteollisuusala on perinteisesti kuulunut kulttuurialoihin. Ammattialan monimuotoisuus asettaa termistön käytölle haasteita, siksi onkin ymmärrettävää, että erilaisia termistöjä käytetään luovien alojen tutkimuksissa vaihtelevasti. Kulttuuritoimialat ja luovat toimialat termejä käytetään sekaisin, on myös epäselvää, tarkoitetaanko niillä samaa. Luovat alat ovat alati kehittyviä ja muuntautuvia aloja ja siksi termistö ei ole vakiintunut.

Suomisanakirjan mukaan taideteollisuus tarkoittaa taiteellisten käyttö- ja koriste-esineiden teollista valmistamista. Käsityö taas käsin tai käsityökaluin suoritettavaa työtä. Käsityö on pienimuotoista toimintaa, jossa ammatinharjoittaja tekee työnsä tavallisesti työn alusta loppuun asti. (Suomisanakirja)

Taidekäsityölle on luonteenomaista muotoilulle poikkeava kokonaisvaltainen, yleensä yhden ihmisen tekemä taiteellinen työprosessi, tekemisen metodi, jonka tuotokset tarjoavat vaihtoehtoja massatuotannolle. Taidekäsityöläiset jakaantuvat selkeästi taidekäsityöläisiin, jotka tekevät työtään taiteen näkökulmasta pyrkien vapaaseen ilmaisuun sekä toisiin, jotka taas huomioivat käyttäjälähtöisyyden omassa tuotannossaan ja markkinoinnissaan. Studio-piensarjatuotantoon suuntautuneet taiteilijat kokevat yrittäjyyden mahdollisuutena työllistää itsensä. (Veräjänkorva, T. 2011, 85-86)

Taideteollisuusalan perustutkinnon tutkintonimike on artesaani, joka ei ilmaise varsinaista ammattia. Sanotaankin, että jokainen artesaanin luo omalla osaamisellaan ammattinsa. Artesaanien osaamisalaan kuuluu myös taidekäsityötaitojen opiskelu, mutta harva kutsuu itseään vielä taiteilijaksi, lähimpänä olisi käsityöläinen. Kun osaaminen ja taito karttuu, on mahdollista erikoistua taidekäsityöihin.

Seija Heinänen käsittelee tutkimuksessaan (2006) Käsityö – Taide -Teollisuus Näkemyksiä käsityöstä taideteollisuuteen 1900-luvun alun ammatti- ja aikakauslehdissä käsityön, taiteen, taideteollisuuden ja teollisuuden merkitysten vaiheita. Perinteisesti katsottiin, että käsityöläisten osaaminen perustuu vanhoihin malleihin, mutta 1860 -luvulla muutamat käsityöläiset alkoivat opiskella taidetta. 30 vuotta myöhemmin kuvataiteilijat lähestyivät käsityötä. Tämän jälkeen jonkin aikaa toiminnassa olleet taideteollisuusyhdistykset halusivat yhdistää korkeataiteen ja käsityön. (Heinänen, S. 2006, 25)

Ammattikäsityöläinen hallitsee koko työprosessin eli tuotteen suunnittelun, kaikki valmistusvaiheet ja markkinoinnin. Taideteollisuuden tunnusmerkkejä ovat suurtuotanto, laaja työnjako, vaihteluyömyisyys, koneistus ja työprosessin järkiperaistaminen. Työ on ositettu eikä työntekijä vastaa kokonaisuudesta. (Heinänen, S. 2006, 32)

Tämän näkemyksen mukaan Taideteollisuusalan perustutkinto onkin vaatimuksiltaan aivan eri kuin edeltäjänsä Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto. Artesaanin ammattitaito on kuitenkin laaja-alaista, hän osaa suunnitella ja valmistaa oman alansa tuotteita, tiloja tai palveluita sekä myydä että markkinoida osaamistaan.

Taiteen perusopetuksen käsityönpuolella on otettu käyttöön Käsityö ja muotoilu -termi, muotoilu termiä ei kuitenkaan käytetä toisen asteen perustutkinnoissa, vaikka alan ammattikorkeakouluista valmistuu muotoilijoita. Muotoilu on kuitenkin luovaa, kokonaisvaltaista ja käyttäjälähtöistä suunnittelua. Muotoilussa painottuvat ongelmanratkaisu, visuaalisuus ja merkityksien rakentaminen. Muotoilulla voidaan vaikuttaa suunnittelun toiminnallisiin, ekologisiin ja taloudellisiin osa-alueisiin (Muova 2018). Taideteollisuusalan perustutkinnossa opiskellaan vahvasti muotoilua ja tuotevalmistusta, vaikka tutkinnon nimi sitä ei kerrokaan.

Käsitteellä "käsityö" tarkoitetaan erilaisten esineiden ja tuotteiden suunnittelua ja valmistamista, jossa painotetaan tekijöiden "taiteellisuutta ja luovuutta". "Käsityöryitykset" on taas määritelty yri-

tyksiksi, jotka valmistavat muotoiltuja tuotteita käsityönä tai käsin ohjattuja koneita apuna käyttäen. Käsityöyritysten valmistamat tuotteet ovat yksittäiskappaleita tai pienmuotoista sarjatuotantoa. (Taitoliitto 2017, 8)

3.2 Toisen asteen perustutkintojen uudistus

Tässä opinnäytetyössä en keskity pelkästään yrittäjyys tutkinnon osiin vaan tavoitteena on rakentaa yrittäjyyden opintoihin toimintamallia, jossa kaikki valinnaiset tutkinnon osat olisi mahdollista suorittaa kehittämällä yrittäjyystaitoja osuuskuntatoiminnassa. Yrittäjyys olisi sekä oppimisympäristö, että opiskelumuoto. Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa valittaisiin tutkinnon osat hyödyntäen toimimallia ja rakennettaisiin johdonmukainen ja osaamista kehittävä opinpolku tutkinnon suorittamiseen.

Koulutuksen järjestä on veloitettu reformissa huomioimaan opiskelijan kehittämissuunnitelmassa aiempi osaaminen. Tunnistettavien opintojen osaaminen tulee olla ajan tasaista. Aikaisemmista opinnoista selvitetään mitä osaamista on hankittu ja milloin ja miltä osin tunnustettavaa osaamista on.

Uudistuksessa myös korostetaan valinnaisuutta yli tutkintorajojen, täten tarvittavan osaamisen voi löytää toisesta tutkinnosta. Opettajien tulee tutustua yhä laajemmin eri alojen tutkintoihin, jotta osaisivat ohjata opiskelijoita tavoitellun osaamisen hankkimiseen.

Keskityn tässä työssä Taideteollisuusalan perustutkinnon (ent. Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto) valinnaisten opintojen oppimisympäristöjen toimintamallin, osaamispolkujen kehittämiseen.

3.3 Taideteollisuusalan perustutkinnon muodostuminen

Taideteollisuusalan perustutkinnon perusteet koostuvat 11:sta osaamisalasta, joista tutkinnon suorittaja valitsee yhden. Osaamisaloja ovat jalometalliala, kello- ja mikromekaniikanala, käsityön ohjaustoiminta, metallisepänala, puusepänala, restaurointiala, saamenkäsityö, sisustusala, soitinrakennusala, tuotteen valmistus ja verhoilu. Tutkintonimikkeitä on kolme: Kelloseppä, Mikromekaanikko ja Artesaani. Tutkinto on laajuudeltaan 180 osaamispistettä, ammatillisia tutkinnon osia on yhteensä 145 osp, joista 45 osp on osaamisalan pakollisia ammatillisia opintoja ja 10 osp on koko tutkinnon pakollinen tuotteistaminen ja markkinoiminen taideteollisuusosalalla tutkinnon osa. Yhteisiä tutkinnon osia on 35 osaamispistettä.

Taideteollisuusalan perustutkinnon suorittanut osaa valmistaa oman alansa tuotteita, tiloja tai palveluita. Alalle on tyypillistä esteettinen, visuaalinen ja kulttuuriosaaminen, kädentaidot sekä yrittä-

jjyys. Taideteollisuusalan tutkinnon suorittanut osaa suunnitella omaa työtään ja hankkia monipuolisesti tietoa omalta alaltaan. Hän hallitsee alansa tyypillisimmät materiaalit, työvälineet ja valmistusmenetelmät.

Taideteollisuusalan perustutkinnon suorittanut työskentelee alansa laatumääreiden mukaisesti. Hän tuntee alan säädökset, alan käytäntöjä, kestäväää kehitystä ja materiaalien käsittelyn voidakseen valmistaa tuotteita, tiloja tai palveluita asiakkaille. Teknisen ammattitaidon lisäksi tarvitaan kykyä oppia jatkuvasti uutta, hahmottaa kokonaisuuksia, hyödyntää digitalisaation suomia mahdollisuuksia alallaan ja työskennellä yhdessä toisten kanssa.

Taideteollisuusalan perustutkinnon suorittanut voi toimia yrittäjänä tai alan mukaisissa työtehtävissä tuotteiden suunnittelu- ja valmistustehtävissä, tilojen suunnittelu- ja rakentamistehtävissä, palvelujen suunnittelu- ja toteuttamistehtävissä, ohjaustoiminnassa, teollisessa tuotannossa, asiakaspalvelussa ja myyntityössä sekä korjaus-, rakentamis- ja huoltotehtävissä. (eperusteet 2018)

4 YRITTÄJYYS TAIDETEOLLISUUSALAN AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa pitäisi pohtia työpaikoilla tapahtuvan oppimisen ja asiakaslähtöisyyden ohella yrittäjyysopintojen vaihtoehtoisia oppimismahdollisuuksia. Miten opiskelija saisi tuotteistettua osaamisensa siten, että hänellä olisi mahdollisuus toimia tulevaisuudessa toisten yrittäjien kanssa erilaisissa verkostoissa?

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan käsi- ja taideteollisuusalan ammatillisia tulevaisuuden kuvia käsi- ja taideteollisuusalan toisen asteen koulutuksen muutosta vuoden 2018 reformin ja uusien tutkinnon perusteiden valossa. Tulevaisuuden ammattilaisena käsityöläisen tulee olla moniosaaja, ammattikuva muuttuu ja kehittyy jatkuvasti. Yrittäjyys tulee olemaan tulevaisuudessa osa käsityöläisyyden ammattikuvaa, ei vain suuntautumisen vaihtoehto.

Taideteollisuusalan perustutkinnon tutkinnon perusteissa on valinnaisissa opinnoissa kaksi yrittäjyyden tutkinnon osaa, toisessa keskitytään yritystoiminnan suunnitteluun ja toisessa yrityksessä toimimiseen. Yrityksessä toimiminen edellyttää käytännön työtehtäviä yrityksessä. Tällöin on perustettava NY-yritys (Nuori Yrittäjyys ry) tai liityttävä osuuskuntaan, jotta tutkinnon suorittaminen olisi mahdollista.

4.1 Yrittäjyyskasvatus

Yrittäjyyskasvatuksessa on kyse asenteesta oppia, tavoitteena ei ole välttämättä yrittäjyys sinänsä, vaan kokonaisvaltainen taidollinen ja henkinen kasvu luottaa omaan osaamiseensa ja oppimistaitoonsa. Yrittäjyyskasvatus ei ole yksittäinen oppiaine vaan tavoitteena on, että se näkyy kaikkialla

opetuksessa. Yrittäjyyskasvatus vahvistaa opiskelijan yrittämäisiä valmiuksia, luovuutta, innovaatiokykyä, vastuullisuutta, rohkeutta, aloitteellisuutta, päätöksentekokykyä ja riskienhallintaa. (YES, 2018)

OKM:n yrittäjyyslinjaukset koulutukseen 2017 käsitteiden mukaan Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on yrittäjyyteen liittyvien myönteisten asenteiden lisääminen, yrittäjyyteen liittyvien tietojen ja taitojen kehittäminen, uuden yrittäjyyden aikaansaaminen, yrittäjien ja yritysten henkilöstön osaamisen kehittäminen, sekä yritysten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen. Yrittäjäkasvatus on laaja-alaista toimintaa, joka edellyttää yrittäjämäistä toimintakulttuuria, sen johtamista ja kehittämistä, yrittäjämäistä pedagogiikkaa ja opettajuutta sekä näitä tukevien oppimisympäristöjen hyödyntämistä. (OKM 2017)

Opetusministeriön julkaisemassa Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivoja vuonna 2009 oli jo tavoitteena vuoteen 2015 mennessä kehittää yrittäjyyskasvatuksen painopistettä alue- ja paikallislähtöisemmäksi sekä että yrittäjyyskasvatus olisi nykyistä vahvemmin sisällytetty uudistuviin opetussuunnitelmien perusteisiin. Yrittäjämäisiin oppimisympäristöihin ja yrittäjyyspedagogiikkaan liittyvää tutkimusta olisi vahvistettu ja se olisi aikaisempaa poikkitieteellisempää. Tärkeänä nähtiin myös tulevaisuushakuinen ote, jota kohti työskennellä. (Opetusministeriö 2009, 14-16)

Yrittäjyyskasvatuksen osaaminen on nykyisten opettajien tulevaisuuden haaste, heidän koulutuksessaan siihen ei ole kiinnitetty huomiota. Nykyisin koulutusta on tarjolla, mutta silti on edelleen haasteena, miten opettajankoulutuksen pedagogissa ratkaisuisa voitaisiin edesauttaa yrittäjyyskasvatusta tukevien arvojen toteutumista, miten yrittäjyyskasvatuksen merkitystä opettajan osaamisessa voitaisiin vahvistaa, miten opettajan riskinotto- ja -suuntautuneisuutta voitaisiin kehittää ja miten opettajan tulevaisuusosaamista ja –suuntautuneisuutta voitaisiin edesauttaa? (Kolho, 2018)

4.2 Pedagoginen Osuuskunta Versotaan Jyväskylä – oppilaitososuuskunta

Osuuskunta Versotaan Jyväskylä on monialainen osuuskunta, tässä opinnäytetyössä keskitytään taideteollisuusalan opiskelijoiden yrittäjyysopintojen kehittämiseen osuuskuntatoiminnassa. Osuuskuntaan liittyessä kaikki uudet jäsenet ohjataan osuuskunta valmennukseen, jossa he saavat perustietoa osuuskunnasta yritysmuotona, tuotteistamisesta, myynnistä ja markkinoinnista sekä talouden hallinnasta. Valmennus toteutetaan syksyisin ja keväisin. Valmennuksesta vastaa sekä liikeläisen että ammattialan opettajat yhdessä. Lisäksi järjestetään kuukausittain yritysklinikoita, jossa opiskelijat voivat kertoa ja keskustella yrittäjyyteen liittyvistä haasteistaan.

Taideteollisuusosalalla on ollut tiivistä osuuskunta valmennusta työssä oppimisjaksojen aikana, jolloin jokainen on asettanut tavoitteet jaksolle ja viikoittaisissa tapaamisissa on keskusteltu niiden etene- misistä. Jatkossa on tavoitteena laajentaa yrittäjyyden ja osuuskunnan kautta tehtävien opintojen suorittamisen tapoja ja keinoja.

4.2.1 Opiskelijoiden kokemuksia yrittäjyysopinnoista osuuskunnassa

Taideteollisuusosalta osuuskunta toiminnassa on ollut jo useita aikuisopiskelijoita. Sähköpostikyselyssä osuuskunnassa mukana olevilta opiskelijoilta selviteltiin heidän kokemuksiaan yrittäjyysopinnoista. Kysely tehtiin kymmenelle aktiiviselle tekstiilialan tulevalle artesaanille. Vastauksia tuli kuudelta henkilöltä. Kaikki kokivat osuuskuntaan liittymisen hyväksi ja turvalliseksi vaihtoehdoksi kokeilla omia yrittäjyystaitoja. Suurimpana motivaationa osuuskuntaan liittymiseen oli mahdollisuus päästä myymään ja markkinoimaan palveluitaan ja tuotteitaan sekä hinnoittelemaan tuotteensa oikein. Osuuskunnan y-tunnus mahdollisti materiaalien oston tukkuehdoilla sekä tuotteiden saamisen myyntiin jälleenmyyjille. Myös osallistuminen yhteisiin myyntitapahtumiin koettiin tärkeäksi. Osuuskunta toiminnassa voi halutessaan toimia tiimissä, varsinkin alussa tämä koettiin kannustavaksi ja opettavaksi. Myöhemmin osaamisen karttuessa uskalletaan toimia jo yksinkin. Kehittämishetimituksissa toivottiin enemmän yhteisiä myyntitapahtumia, yritysvierailuja, työpajoja, luentoja, verkkokauppaa sekä yhteistyötä eri alojen kanssa. Osuuskunnassa toimiessa kaikki olivat suorittaneet ainakin yhden tutkinnon osan, mahdollisuuksia olisi ollut suorittaa useampia. Kaikilla vastanneilla on tavoitteena perustaa oma yritys tulevaisuudessa.

4.3 Työpaikalla oppiminen

Taideteollisuusosalalla on paljon pienyrittäjiä, jopa yksinyrittäjiä, joiden on lähes mahdotonta ottaa opiskelijaa työpaikalleen. Työtilat ovat pieniä ja koneita ja laitteita on vähän. Yhteistyö erilaisten yrittäjien kesken on yleistä, toimitaan yhdessä erilaisissa projekteissa, tehdään alihankinta työtä, sopimusvalmistusta jne. Alan koulutuksessa tulisi huomioida tulevaisuuden työn haasteet ja antaa mahdollisuus jo opinnoissa kehittää omaan osaamistaan yrittäjyydessä ja oman osaamisen tuoteistamisessa. Työelämän erilaiset tilanteet ja oppimisympäristöt tulisi saattaa työssäoppimisen ympäristöinä tasavertaisiksi yritysten omien tilojen kanssa. Työpaikalla oppimisesta koulutuksen järjestäjä voi sopia työnantajana kanssa koulutus- tai oppisopimuksella.

Koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija ei ole työsuhteessa, eikä hänelle makseta palkkaa eikä muuta vastiketta. Koulutussopimus tehdään kirjallisesti jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti tutkinnon osa tai sitä pienempi kokonaisuus kerrallaan. Koulutussopimus tehdään koulutuksen järjestäjän ja työpaikan edustajan välillä ja sopimus annetaan tiedoksi opiskelijalle. Oppisopimuskoulutus perustuu määräaikaiseen työsopimukseen ja työnantajan ja koulutuksen järjestäjän sopimukseen. Oppisopimuskoulutuksessa opiskelija on päätoiminen työllinen ja saa palkkaa. Oppisopimus voidaan tehdä koko tavoitteena olevan osaamisen hankkimisajalle yhdellä sopimuksella koskien koko tutkintoa, tutkinnon osaa tai muuta ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018).

Toisen asteen ammatillisen uudistuksessa oppisopimuskoulutusta on kehitetty joustavammaksi mahdollistamaan yrityksiä hankkimaan osaavaa työvoimaa. Työn mukaan koulutukseen voidaan valita tutkinnon osia yli tutkintorajojen, jotta tarvittava osaaminen voidaan koulutuksessa hankkia.

5 TAIDETEOLLISUUSALAN TULEVAISUUDEN HAASTEET

Tässä kappaleessa selvitetään taideteollisuusalan – käsityöalan yrittäjyyden toimintaympäristöä nykyisin ja tulevaisuudessa. Lisäksi tuodaan esille alan koulutuksen ja opettajuuden haasteet, miten opettajien osaamista tulee kehittää, jotta he oikeasti voisivat kouluttaa opiskelijoita tulevaisuuden vaativiin työtehtäviin.

Luovat alat ovat voimakkaassa kasvussa koko maailmassa, alalla kuitenkin toimitaan omalla riskillä, yrittäjänä tai freelancerina. Luovien alojen sisällöt kaupattiin kuluttajille ennen fyysisinä tuotteina, tulevaisuudessa digitaalisuus ja nettimaailma tulee yleistymään koko kulttuurialalla. (Nordenstreng & Rinne, 2014, 3)

Luova talous koostuu Suomessa tulevaisuudessa lähinnä pienyrityksistä, joiden kasainvälistäkilpailukykyä ja mahdollisuutta toimia Suomesta käsin tulisi edistää kaikin keinoin. Digitaalisuus ja automaatio johtavat siihen, että entistä useampien luovan alan tekijöiden taloudellinen arvo tulee piilemään fyysisen tekemisen sijasta tekijöiden asiantuntemuksessa ja itsensä brändäämisessä. Kasvava määrä luovan alan tekijöistä elättää itsensä myös yrittäjänä. Kehityksen tulisi heijastua selvemmin luovan alan koulutuksessa Suomessa. Koulutuksessa tulisi huomioida paremmin yrittäjyys, brändäys ja tekijänoikeudet. (Nordenstreng & Rinne, 2014, 14-16)

5.1 Taideteollisuusalan – käsityöalan yrittäjyys

Käsityöaloilla toimivista yrityksistä on vaikea saada kattavia tilastotietoja, koska EU:n toimialaluokistusta noudattavista tilastoissa käsityöalan hajoavat eri jalostus ja palvelualoja koskeville toimialoille. Taitoliitto onkin teettänyt kahden vuoden välein tehtävän selvityksen ”Käsityö- ja muotoilualan yrittäjät”, jossa on kartoitettu käsityöalan yrittäjyyden kehitystä, ajankohtaista tilannetta ja tulevaisuuden näkymiä. Hallinnollisten tilastojen lisäksi selvitystä täydentää käsityöalojen yrittäjille suunnattu kyselytutkimus. Käsityöalan yrittäjyys on hyvin pienyritysvaltaista toimintaa, lisäksi on paljon sivutoimisia ja osa-aikayrittäjiä. (Taitoliitto 2017, 2-8)

Käsityöalan yrittäjät nostavat tärkeimmiksi menestystekijöikseen laadun ja laadunvalvonnan sekä erottumisen kilpailijoista. Digitaalisia ympäristöjä ja digitaalisia palveluja käsityöalojen yrittäjät hyödyntävät vaihtelevasti, vaikka palveluilla yritykset tavoittavat asiakkaitaan entistä paremmin, vahvistavat yrityskuvaansa ja saavat paremmin asiakaspalautetta. Digitaalisuus myös parantaa kannattavuutta ja helpottaa kansainvälistymistä ja yritysysteistyötä. Kuitenkin liiketoiminnan tehostamisessa tai tuotevalmistuksessa digitaalisuutta ei ole osattu hyödyntää. (Taitoliitto 2017, 34)

Taitoliiton kyselyn mukaan käsityöalan yrittäjät suhtautuvat alan tulevaisuuteen maltillisesti. Käsityöyrittäjien haasteet koskevat taloudellista tilannetta, kuluttajien ostovoimaa ja ostokäyttäytymisen muutoksia. Yrittäjyyteen tuovat haasteita myös työvoimakustannukset, hintakilpailu ja yrittäjän

uupuminen pitkiin työpäiviin, jolloin uusiutumiseen ja toiminnan kehittämiseen ei jää aikaa. (Taitoliitto 2017, 47)

Taideteollisuusalan yrittäjyys on elämäntapa yrittäjyyttä, tavoitteena on useimmiten työllistää itsensä ja hankkia toimeentulo. Alalle tullaan usein harrastuksen kautta, harrastuksesta halutaan tehdä mielekäs työ. Vaarana on uppoutua liiaksi uuden oppimiseen ja työntekoon. Omasta hyvinvoinnista ei aina osata huolehtia, mielenkiintoinen ja haastava työ vie voimavarat.

5.2 Taideteollisuusalan - käsityöalan tulevaisuus

Kristiina Soini-Salomaa väitöskirjassaan Käsi- ja taideteollisuusalan ammatillisia tulevaisuudenkuvia 2013 esittelee neljä käsi- ja taideteollisuusalan ammatillista tulevaisuuden kuvaa 2025. Ammatillan vaihtoehtoiset tulevaisuudet näyttäytyvät yhtä moninaisina kuin itse toimialankin. Toimialalle luontaiset variaatiot taidekäsityön, taideteollisuuden ja teollisen muotoilun toimintaympäristöissä lisäävät vaihtoehtoisia tulkintoja. Soini-Salomaa on nimennyt neljä tulevaisuuden kuvaa seuraavasti: Eco Ethics – Pieni on kaunista, Globe Local – Tekno design, Redesign – Yhteisössä on voimaa ja Cultural pover – Globaali tilkkutäkki. (Soini-Salomaa 2013, 232)

Kuva 3 Neljä käsi- ja taideteollisuuden tulevaisuuden kuvaa (Soini-Salomaa 2011, 2013, 232).

Eco Ethics – Pieni on kaunista tulevaisuudenkuvassa yhteiskunnan muutosvoimat ovat kestävä kehitys ja ekologiset arvot. Käsityöläisyyttä arvostetaan elämäntapana, joka mahdollistaa vapauden hallita omaa elämäntapaa, työuraa ja henkilökohtaista hyvinvointia. Älykäs kierrättäminen, korkea materiaalien tuntemus ja hallinta, yksilöllinen mittatilausvalmistus ja mestaritason käsityöosaaminen ovat ammatillisia avainkompetensseja, joita arvostetaan korkealle. Itsenäisyys, taiteellinen vapaus ja henkinen hyvinvointi määrittävät ammatillista identiteettiä. Käsityöläisyys nähdään elämäntapana ja kokonaisvaltaisena vaihtoehtona, jossa yhdistyvät taiteellinen toiminta, piensarjatuotanto, asuminen ja perhe-elämä. (Soini-Salomaa 2013, 233)

Redesign – Yhteisössä on voimaa, tulevaisuudenkuva korostaa tärkein pä yhteiskuntaa ohjaavana muutosvoima yhteisöllisyyttä. Suomeen on syntynyt lukuisia tuotannollisia käsiteollisia osuuskuntia ja yhteiskunnallisia yrityksiä, joiden tavoitteena on jäsentensä tarpeista ja hyvinvoinnista huolehtiminen. Tuotteiden valmistus, kierrätys, korjaaminen ja huoltaminen on keskitetty yhdessä tuottamisenkeskuksiin, joissa ihmisiä aktivoidaan oppimaan kädentaitoja, korjaamaan rakennuksia, kodin irtaimistoa ja vaatteita. Ammatillisia avainkompetensseja ovat pedagogiset taidot kuten ohjaus, opetus, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot. (Soini-Salomaa 2013, 233-234)

Globe Local – Tekno design tulevaisuudenkuvassa uusien teknologisten innovaatioiden avulla on ratkaistu globaali raaka-ainejalostukseen, tuotteiden tuotantoon ja jakelun liittyvät päästöongelmat. Tärkeimpiä muutosvoimia ovat ekotehokkuus ja kevyt elämäntapa. Kevyt elämäntapa tarkoittaa materialismin vähentymistä ja aineettomien palveluiden lisääntymistä. Ammatillisissa avaintaidoissa korostuvat tulevaisuusorientaatio, ennakointi, korkea materiaaliteknologinen osaaminen ja palvelumuotoilu. Ammatillisessa identiteetissä korostuvat moniosaaminen ja tuottaja- ja koordinaatioosaaminen. (Soini-Salomaa 2013, 234)

Cultural Power – Globaali tilkkutäkki tulevaisuudenkuvassa kestävän kehityksen näkökulmasta edistymisen on hyvin epätasaista. Globaalissa kestävän kehityksen poliittisessa päätöksenteossa ei ole merkittävästi edistytty eikä yhteistä ilmastopoliittista viitekehystä ja sitovaa lainsäädäntöä ole saavutettu. Pirstaloituneessa ja mosaiikkisessa maailmassa turvallisuutta haetaan paikallisista ja etnisistä kulttuureista. Elämäntyyli, muoti- ja sisustustrendit ammentavat kulttuurisista, henkisistä ja uskonnollisista ideoista. Muotoilijan ammatillinen identiteetti ja menestys perustuvat monikulttuuriseen osaamiseen ja kykyyn tehdä yhteistyötä globaaleissa ja monikulttuurisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä. (Soini-Salomaa 2013, 235)

Soini-Salomaan taideteollisuusalan tulevaisuudenkuvista löytyy uusien Taideteollisuusalan perustutkinnon perusteiden sisältöjä. Taideteollisuus ei ole enää vain tuotteiden suunnittelu ja valmistamista, mukaan on tullut erilaiset palvelut, kuten korjaus ja huoltotehtävät. Ohjaustoiminta on myös vahvistanut osuuttaan omana osaamisalana. Teknisen ammattitaidon lisäksi tarvitaan tulevaisuudessa kykyä oppia jatkuvasti uutta, verkostoitua ja hyödyntää ammattialan digitaalisia mahdollisuuksia.

Kierrätys ja kestävä kehitys on myös noussut keskiöön alan erilaisissa tehtävissä, enää ei keskitytä vain kierrätysmateriaalien käyttöön vaan nyt on huomioitava materiaalien ja toimintatapojen valinnassa, onko toiminta kokonaisuudessaan kestävän kehityksen mukaista, minkälainen on materiaalin elinkaari tuotannosta tuotteen jatkokäyttöön, onko materiaali hyödynnettävissä uudelleen? Yrittäjyysopinnoissa on vaatimuksena suunnitella yritystoimintaa tai harjoittaa yritystoimintaa, käytännössä on mahdollisuus toimia NY-yrittäjänä tai olla mukana osuuskunnassa. Yrittäjyys opettaa oman toiminnan arvioimista ja kehittämistä sekä verkostoitumista.

Tutkinnossa on myös mukana tutkinnon osia, jotka vastaavat uusien teknologisten innovaatioiden kehittämiseen. Ammattialojen uusien tuotantomenetelmien soveltaminen valmistukseen mahdollistaa alati kehittyvien mahdollisuuksien oppimisen ja hyödyntämisen tulevaisuuden ammateissa. Opinnoissa voi perehtyä myös sisällön tuottamiseen digitaaliseen ympäristöön sekä verkkokauppa-toimintaan, nämä mahdollistavat erilaisten palveluiden tarjoamisen yhä laajemmalle asiakaskunnalle.

Tutkinnon perusteet mahdollistavat taideteollisuusalan ammatillisuuden kehittämisen ja uusien ammattien luomisen, kun vain osataan katsoa avoimin mielin tulevaisuuteen tarttumatta yksinomaan menneeseen.

5.3 Tulevaisuuden työnkuvan muutos

Tulevaisuuden työelämän malli ei löydy materiaalista hyvinvointia hamuavan tuottajakansalaisen elämäntavasta, vaan pikemminkin, omassa elämässään merkityksellisyyttä tavoittelevan kuluttajakansalaisen elämäntavasta. Modernin kuluttajakansalaisen kuuluu toimia enemmän omaa etuaan ja tarpeitaan ajatellen kuin tuotannon tai kansakunnan tarkoitusperiä palvellen. Ajan myötä toiveet ovat muuttuneet vähemmän materialistisiksi, ja nykyään toivelistan huipulla ovat terveys ja maailmanrauha. Tulevaisuuden työelämässä merkityksellisyyttä etsitään muulta kuin työstä. Tulevaisuudessa tärkeimpiä työtä motivoivia tekijöitä ovat autonomia, mahdollisuus jatkuvasti kehittää omaa osaamistaan ja inhimillinen vuorovaikutus. (Halava & Pantzar 2010, 9-20)

Uuden sukupolven myötä elämäntapayrittäjäyys kasvattaa suosiotaan. Uudet työihanteet löytyvät suurten yritysten asiantuntijatehtävistä sekä mikroyrittäjäydestä, jossa saa itse olla oman työmääränsä ja -tapansa päättäjä. Yrittäjäydessä kiinnostaa ennen kaikkea mahdollisuus säätää työmäärää ja ansaintaa. (Halava & Pantzar 2010, 37)

Tulevaisuudentutkija ja Future Works Oy:n toimitusjohtaja Ilkka Halavan mukaan digitalisointi tulee muuttamaan maailmaa enemmän kuin mikään aikaisemmin, enemmän kuin sähkö tai öljy aikanaan. Tulevaisuudentutkija Ilkka Halava uskoo itseohjautuvaan yhteiskuntaan. (Halava, I. 2015) Teollisuustaitteen Liiton Ornamon mukaan muotoilijoiden ja taiteilijoiden ammattikuva monipuolistuu ja muuttuu jatkuvasti. Tulevaisuudessa yhä useampi työskentelee palkkatyön sijaan, tai sen ohella yrittäjänä.

Yrittäjäyden ja työn kuvan muutoksien tutkimuksissa pohditaan kehittyvien teknologioiden työllisyysvaikutuksia, toisaalta keskustellaan työelämän laadullisista muutoksista, mitä ammatteja katoaa, mitä tulee tilalle ja miten työnkuvat muuttuvat. Milloin ja missä työtä tehdään, ollaanko työsuhteessa vai yrittäjänä vai molempia. Yrittäjäyden avulla luodaan työtä ja hyvinvointia ja siksi yrittäjäyden vahvistaminen on tärkeää kaikille kansalaisille. Yrittäjäyden eri muodot yleistyvät, pienyrittäjäyys, sivutoimiyrittäjäyys ja itsensä työllistäjät, joista osa on saattanut työskennellä samalla alalla palkkatöissä aiemmin. Uudet ammatit ja työkuvat edellyttävät kekseliäisyyttä ja usein myös

yrittäjyyttä. Tulevaisuuden työnkuvassa yrittäjyydellä on merkittävä rooli, työsuhte tulee olemaan joko yksin tai yrittäjätöyllä täydennettynä työn tekemisen perusmuoto. (Järventaus & Kekäläinen 2018, 26-30)

Ihmisen on muuttuvassa työelämässä pärjätäkseen varauduttava rakentamaan useammanlaisista ansainnan tavoista toimivia ja varasuunnitelmia sisältäviä kokonaisuuksia. Tämä tarkoittaa myös kykyä koostaa useista osaamisalueista harvinaisia tai muuten arvokkaita yhdistelmiä ja varautua muutoksiin uusia osaamisalueita jatkuvasti kehittämällä (Järventaus & Kekäläinen 2018, 32).

5.4 Laadullinen ennakointi taideteollisuusosalalla

Laadullinen ennakointi tarkoittaa työelämän osaamistarpeiden muutosten ennakointia eri ammatti- ja toimialoilla. Saatuja ennakoititietoja käytetään koulutuksen rakenteiden ja sisältöjen sekä opetussuunnitelmien kehittämiseen. Laadullisen ennakoinnin merkitys korostuu, kun työelämän tarpeet muuttuvat nopeasti. (Puoskari & Simi 2012,11)

Ennakoinnin tavoitteena on kehittää toiminnan laatua. Laatua luovat räätälöity osaaminen, ketterästi muovautuvat toimitilaratkaisut ja turvallinen ja laadukas elinympäristö. Taideteollisuusosalalla Suomi on muuttumassa tuotteiden suunnittelusta ja valmistamisesta enemmän palvelujen suunnitteluun ja tuottamiseen. Tarvitaan toimia, joiden avulla voidaan tarjota mukautuvia toimintaympäristöjä innovaatio- ja yritystoiminnan menestystekijöiden muutoksiin. Tarvitaan onnistumisia ja iloa työn tekijöille. Nyt keskitytään aivan liian paljon uhkakuvien maalailuun ja trendimäiseen ennustamiseen. Taide- ja kulttuurialojen työllistämisen kerrannaisvaikutukset ovat huomattavia, koska teosten, tuotteiden ja palveluiden tuotanto- ja jakeluprosessit ovat pitkiä ja ne hyödyntävät useita muita toimialoja. (Puoskari & Simi 2012, 17-18)

Tulevaisuuden elinvoima syntyy uudesta yritystoiminnasta ja sitä tukevasta koulutustoiminnasta. Laadullisen ennakoinnin selvitystyö taideteollisuusosalalla yhteenvedossa todetaan, että innostumisen ja kehittämisen motivaatio löytyy työn tekemisen sisällöstä ja tarkoituksesta sekä tekijöiden arvostamisesta. Tarvitaan myös motivaatiota ja rohkeutta kokeilla uusia asioita sekä uskoa tulevaisuuteen. Tulevaisuuden elinvoima syntyy uudesta yritystoiminnasta ja sitä tukevasta koulutustoiminnasta. Oleellista on luoda dynaaminen eteenpäin katsova toimintamalli joka tuottaa reaalisia vaikutuksia jo lyhyellä aikavälillä. Toiminnan on oltava niin tuloksellista että se mahdollistaa riittävät investoinnit koulutuksen kehittämiseen. Tarvitaan myös uutta liiketoimintaosaamista. Tarvitaan koulutustoimijoiden yrityksiä, joiden kautta voidaan tiettyjä toimintoja järjestää ja hoitaa, harjoittelu-yrityksiä ja osuuskuntia. (Puoskari & Simi 2012, 28-29)

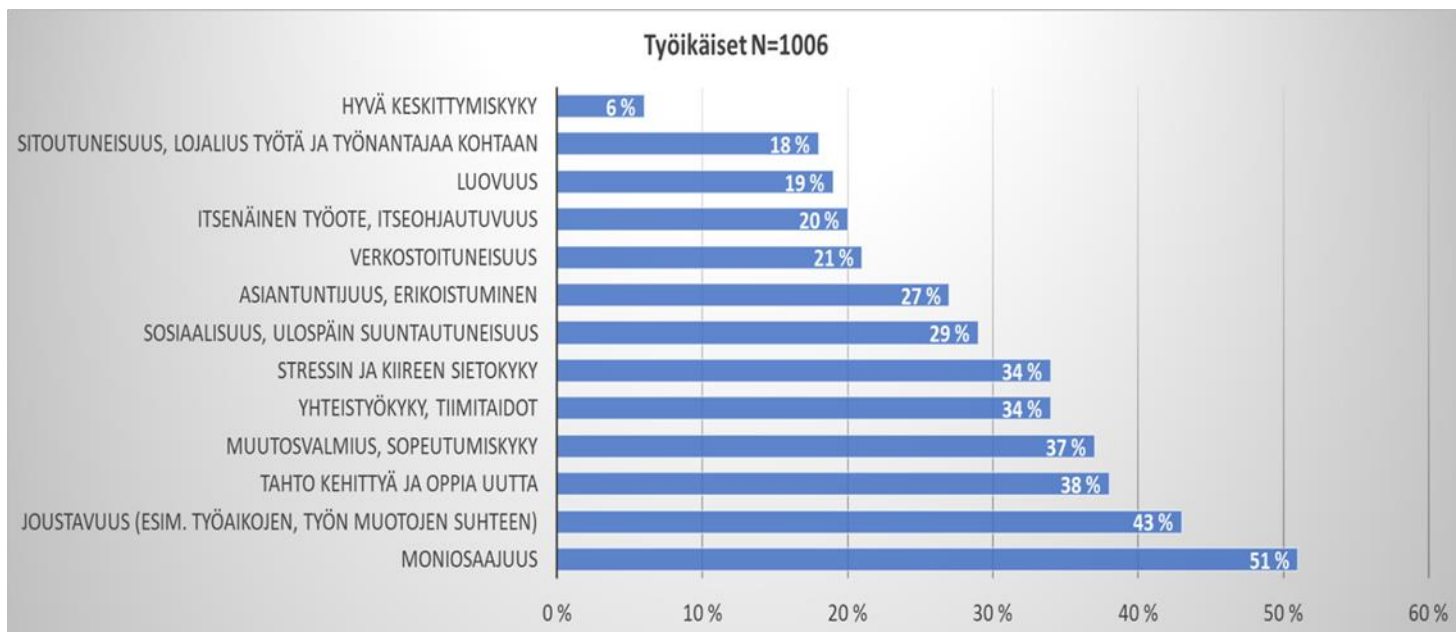
5.5 Opettajien työkuvan muutos

Opettajien työelämätaidot, opettamisen taito, yhteistyötaidot ovat tärkeitä. Tarvitaan jatkuvaa oman osaamisen kehittämistä, että nämä taidot pysyvät ajan tasalla. Taitojen ajan tasalla pitämiseen käytetään työelämäjaksoja, jatkuvaa koulutusta ja osallistumista kehittämishankkeisiin. (Puoskari & Simi 2012, 16)

Puoskarin ja Simin tekemien asiantuntijahaastattelujen perusteella alan opettajilta peräänkuulutaan kykyä jäsentää tietoa. Opettajilta toivotaan tietoisuutta siitä mihin tehtäviin koulutetaan. Toivotan vahvaa ammatillista työkokemusta alalta myös muusta kuin opettamisesta, työelämäntuntemusta, ja kykyä ohjata opiskelijat työelämään. Tulevaisuuden ennakkointia, uusien virtausten havainnointia ja alan tuntemusta pidetään tärkeänä. (Puoskari & Simi 2012, 25)

Gradia Jyväskylän laatukäsikirjan mukaan opiskelija voi tulevaisuudessa hankkia osaamistaan työpaikolla, jolloin oppilaitos tekee joko koulutussopimuksen tai oppisopimuksen työpaikan kanssa. Lisäksi osaamista voidaan hankkia ja vahvistaa HOKS:n mukaan esimerkiksi opiskelemalla oppilaitoksen eri ympäristöissä, NY-yritystoiminnan tai muun yrittäjyyden kautta, toimimalla pedagogisissa osuuskunnissa, osallistumalla projekteihin, tekemällä yritysten toimeksiantoja, opiskelemalla itsenäisesti, opiskelemalla virtuaalisissa ympäristöissä, simulaattoreiden avulla, työpajatyöskentelyllä tai kansainväliseen toimintaan osallistumalla. Kaikissa näissä osaamisen hankkimisen tavoissa opettajan tulee suunnitella tarvittava ohjaus ja tuki opiskelijalle. Hänen tulee myös seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä ja antaa opiskelijalle sekä suullista että kirjallista palautetta osaamisen kehittymisestä HOKS:n mukaisesti.

Opettajan rooli on monimuotoistunut. Opetus ei enää tapahdu isolle ryhmälle samassa tilassa. Opettajan on osattava tunnistaa opiskelijan tapa oppia ja ohjata häntä luomaan omia tavoitteita ja ohjaamaan häntä niitä kohti. Työelämän muutokset, joista opettajat kohtaavat työssään ovat samoja joita heidän pitää välittää myös tulevilla ammattilaisille ammattiaineiden lisäksi. Moniosaajuus onkin noussut työntekijöiden näkökulmasta tärkeimmäksi ominaisuudeksi tulevaisuuden työelämää koskevassa selvityksessä.

Kuva 4 Työntekijän näkökulmasta tärkeimmät ominaisuudet tulevaisuuden työelämässä. (Suomalaisen Työn Liitto. 2016)

Työnantajat pitävät tulevaisuuden työelämässä tahtoa kehittyä ja oppia uutta tärkeimpänä työntekijän ominaisuutena. Lisäksi joustavuutta, muutosvalmiutta ja sopeutumiskykyä sekä moniosajuutta tullaan arvostamaan. (Suomalaisen Työn Liitto. 2016).

Ammatillisen opettajakorkeakoulun lehtori Piia Kolhon mukaan opettajan asenteilla ja toimintatavoilla on ratkaiseva merkitys oppilaan ohjaamisessa. Yrittäjämäinen tai yritteliäs asenne on tulevaisuuden työelämässä selviytymisen ehdoton edellytys. Ammatillisen opettajakorkeakoulun Opettajan Yrittäjyyskasvatus -opinnoiden palautteiden perusteella koulutus vahvisti opettajien ymmärrystä yrittäjyyskasvatuksen merkityksestä ratkaisujen tekijänä sekä merkityksen ymmärtämisessä. Eniten opettajat tunnistivat kehittämisentarpeita kyvyissä ottaa riskejä, innovatiivisuudessa sekä tulevaisuuteen suuntautumisessa. Piia Kolhon mukaan opettajan työ on tulevaisuudessa valmentamista, jossa hänen tehtävänä on ohjata tiedon lähteille, oman polun löytämiseen. Opettajan pitää olla avoin erilaisille oppimisympäristöille ja menetelmille.

Valinnanvapaus ja kehityksen ohjaus tulee lisääntymään kaikilla elämäalueilla, ongelmana tulee olemaan koulutuksen valinnaisuuden kasvaessa, miten suomalainen 16- vuotias voi ammattisuuntien laajentuessa päättää oman osaamisalansa valinnasta? (Halava & Pantzar 2010, 39)

Opettajilta ja opinto-ohjaajilta vaaditaan taitoa ja tietoa ohjata nuoria rohkeasti kokeilemaan ja ymmärtämään, että erilaiset opinpolut ovat arvokkaita. Osaaminen karttuu, vaikka ensimmäinen opiskeltava ala ei olisikaan juuri se mitä tulevaisuudelta toivoo. Työelämä ohjaa valintoja, työ ja opinnot tulevat vuorottelemaan tulevaisuudessa.

Tulevaisuudessa myös opettajien roolit monimuotoistuvat, kaikkien opettajien työnkuva ei tule olemaan enää samanlainen, opettajat toimivat erilaisissa tehtävissä. Tehtävät painottuvat erilaisten vahvuusalueiden mukaan, myös opettajien yhteistyö tulee lisääntymään erilaisissa projekteissa. Osa opettajista voi toimia tulevaisuudessa yrittäjinä, uskoo Piia Kolho Keskiuomalaisen artikkelissa ”Opettajista tulee pian yrittäjiä”. Hänen mukaansa on mahdollista, että koulujen ja oppilaitosten virka- ja työsuhteet jäävät historiaan, kun opetusorganisaatiot ryhtyvät ostamaan opetustyötä sitä tarjoavilta yrittäjiltä. (Keskiuomalainen 15.4.2018)

Ammatillisten opettajien osaamistarpeiden muutokseen on herätty, Parasta osaamista -verkosto-hankkeen (2017-2019) yhtenä tehtävänä on kartoittaa ammatillisen koulutuksen opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamistarpeita sekä edistää niitä. Hankkeessa todetaan, että työelämä ja työtehtävät muuttuvat. Muuttuneessa ympäristössä opetus- ja ohjaushenkilöstön on muodostettava uusi käsitys omasta ammatillisesta identiteetistä. Hankkeessa on julkaistu artikkelisarja Innokkaasti edelläkävijänä! – Kohti opetus- ja ohjaushenkilöstön uudistuvia identiteetti-positioita. Artikkelit on luokiteltu kolmeen eri teemaan: uudistuva opettajuus, osaamisperusteinen ammatillinen koulutus, työelämä oppimisympäristönä.

6 OPPIMISEN HAASTEET YRITTÄJYYDEN POLULLA

Taideteollisuusala antaa monelle nuorelle ja aikuiselle mahdollisuuden vahvistaa osaamistaan ja kehittää itseään ammatilliseen suuntaan. Monella on myös tavoitteena muotoilijan tai taiteilijan jatko-opinnot. Perustutkinto vahvistaa materiaalin ja tekniikoiden tuntemista ja toimivuutta erilaisissa tulevaisuuden tilanteissa. Teollisuustaitteen Liiton Ornamon mukaan muotoilijoiden ja taiteilijoiden ammattikuva monipuolistuu ja muuttuu jatkuvasti. Tulevaisuudessa yhä useampi työskentelee palkkatyön sijaan, tai sen ohella yrittäjänä.

Alalle hakeutuvien opiskelijoiden taustalla on usein kiinnostus luovaan, taiteelliseen ilmaisuun erilaisia materiaaleja ja tekniikoita hyödyntäen. Yrittäjyys kiinnostaa monia sen antavan vapauden houkuttelemana, tosin vastuu seuraa perässä, mikä onkin hyvä oppia jo opintojen aikana.

Reformi ja uudet tutkinnon perusteet korostavat asiakaslähtöistä toimintaa opinnoissa. Aikaisemmin pyrittiin ratkaisemaan asiakkaan ongelma tarjoamalla hänelle valmista ratkaisua. Nykyisin korostetaan asiakkaan palvelua, tällöin ongelmaan etsitäänkin asiakkaan kanssa yhdessä ratkaisua, tällöin asiakas saa itselleen mahdollisimman hyvän tuotteen tai palvelun. Tämä merkitsee sitä, että toistuvia tilanteita on yhä vähemmän. Jokainen asiakkaan ongelma tai tilanne on ainutlaatuinen tai tarve saattaa vielä muuttua matkanvarrella. Ennalta kirjoitetuilla ohjeilla ei pärjää. Tehokkuus syntyy kyvystä ottaa uusi tilanne haltuun usein täydessä epävarmuudessa, kyvystä hankkia tarvittavaa tietoa ja osaamista mahdollisimman nopeasti, omaksua se ja soveltaa uusi tieto tekemiseen. (Otala, L. 2018, 21)

6.1 Motivaatio

Kyky kiinnostua ja motivoitua on yksi hyvinvoinnin ilmentymä. Se liittyy myös usein vahvaan itsetuntoon sekä kokemukseen itsenäisyydestä omaa arkielämää koskevissa päätöksissä ja valinnoissa. Motivaatiota tarvitaan muun muassa oppimiseen, urheilutulosten parantamiseen, työssä suoriutumiseen. Onnistuminen ja tehtävän mielekkyys ovat kaksi tärkeää tekijää motivaation kasvattamisessa. Motivaatio on muorilla keskeinen koulumenestystä ja hyvinvointia selittävä tekijä. Koulunostukseen vaikuttaa se, mitä koulussa opetetaan ja kuinka paljon tehtäviä annetaan. (Sinokki, M. 2016, 62-63)

Motivaatio ja kiinnostus alaan on usein yrittäjyysopintojen valinnan taustalla. Yrittäjänä saa vapaammin toteuttaa itseään ja omia visioitaan. Motivaatio lisää tavoitteellisuutta, yrittäjyysopinnot mahdollistavat tavoitteiden asettelun tulevaisuuteen.

Kun työ vastaa työntekijän sisäisiä kiinnostuksen kohteita ja sopii sekä hänen arvoihinsa että persoonallisuuteensa, on henkilön helppo motivoitua ja sitoutua työhön. (Sinokki, M. 2016, 86)
Tavoitteellinen ja sitoutunut opiskelija on motivoitunut ja innostunut. Hän haluaa haastaa itseään ja hänellä on rohkeutta toimia yhteistyössä ammattilaisten kanssa ja rakentaa verkostoaan jo opintojen aikana.

Innostus lisää suorituskyyä sekä tehostaa päätöksentekoa ja luottamusta omiin tietoihin. Innostus lisää myös hyvinvointiamme. Innostuneena työskentely on mukavaa, ja työ on tällöin tuloksellisempaa. Nykypäivän työelämässä innostuneet työntekijät ja organisaatiot menestyvät muita paremmin. (Sinokki, M. 2016, 215)

Motivaation ylläpitämiseksi opinnoissa on opettajan osattava olla oppijan tukena, antaa hänelle vapautta suunnitella opintojaan, ja samalla varmistaa, että osaaminen kehittyy sopivin askelin. Haasteita pitää olla sopivassa suhteessa, jotta onnistumisen ja oppimisen tunne elää. Taideteollisuusalan on haastava ja vaatii pitkäjänteisyyttä, oikotietä oppimiseen ei ole.

Ammatillinen koulutus edellyttää tavoitteellista, pitkäjänteistä oppimista, motivaation ylläpitäminen opinnoissa takaa valmistumisen ammattiin. Turhan moni toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelija keskeyttää opinnot. Varsinkin nuoret hakeutuvat herkästi samoihin opintoihin kuin kaverit, koska eivät itse tiedä minne hakeutuisivat. Liian nopeasti opinnoissa tuleva työssäoppimisjakso on monelle nuorelle haaste, koska osaamista on vasta vähän ja kaverit eivät ole samassa paikassa. Tällöin olisi pohdittava vaihtoehtoja, miten motivaatiota opintojen jatkoon voitaisiin ylläpitää.

6.2 Luovuus

Luovassa työssä voidaan kehittää kokonaan uusia kokonaisuuksia, jotka perustuvat aikaisempiin ideoihin. Uudenlainen tuote voi syntyä siten, että olemassa olevia ideoita ja asioita yhdistellään sellaisella tavalla, että syntyvä lopputulos on omaperäinen (Malmelin & Poutanen. 2017, 33)

Taideteollisuusalan opinnoissa tutustutaan eri maiden ja alojen kulttuureihin ja eri aikakausien tuotteeseen. Kulttuurista tuntemusta hyödynnetään tuotesuunnittelussa ja valmistuksessa.

Uuden oppimiseen tarvitaan luovuutta oivaltaa, mitä tietoa tarvitaan sekä rohkeutta mennä etsimään uutta tietoa ja kokeilla sen avulla uutta toimintaa. (Ojala, L. 2018, 21)

6.3 Yritysyhteistyö

Taideteollisuusosalalla tehdään monipuolista yhteistyötä alan yrittäjien kanssa. Hyvä ja laaja yhteistyö verkosto mahdollistaa opiskelijoille erilaisiin projekteihin osallistumisen ja kehittämissyhteistyön yrittäjien kanssa. Yhteistyöstä hyötyy sekä yrittäjä, että oppilaitos. Yrittäjyysopinnot osuuskunnassa takaavat, että opiskelijoiden tuottamat palvelut ja valmistamat tuotteet eivät vääristä hintakilpailua. Osuuskunnassa opitaan kannattavaa hinnoittelua huomioiden yrittäjyyden tuomat velvoitteet.

Alan yritykset ovat usein pieniä, yhden tai kahden hengen yrityksiä, tilat sekä koneet ja laitteet eivät mahdollista työpaikalle oppijan ottamista. Osuuskunnan kautta opiskelijan on mahdollista tehdä esimerkiksi tuotekehitystyötä, protokappaleiden valmistusta tai alihankintatyötä yritykselle. Opiskelija saa mahdollisuuden oppia todellisesta työtilanteesta ja palautetta yrittäjältä.

Hyvä yhteistyö alan yrittäjien kanssa mahdollistaa yrittäjien luona vierailut ja yritysesittelyt oppilaitoksessa. Yrittäjät myös toimivat tutkinnon osien näyttöjen arvioijina ja siten antavat arvokasta palautetta osaamisesta.

Yritysyhteistyötä tehdään myös yli ammattialojen, taideteollisuusosalalla on ollut monia projekteja matkailualan yrittäjien kanssa, erilaiset elämykselliset kädentaitopajat tuovat ohjelmallista lisäarjontaa yrittäjille. Kädentaidot mahdollistavat myös erilaisia hyvinvointipalveluja, jotka voivat olla toimintaa ylläpitäviä tai virkistäviä sosiaalisia tapaamisia

7 TOIMINTAMALLI YRITTÄJYYDEN OPPIMISEEN

Varsinaisia yrittäjyyden tutkinnon osia on kaksi ammatillisissa perustutkinnoissa, mutta yrittäjyyden oppiminen on muutakin liiketoimintasuunnitelman kirjoittamista. Ammatillisessa koulutuksessa käytännön työntekeminen opettaa yrittäjyyden ohella eri asioiden vaikutuksen toisiinsa. Nykyinen taideteollisuusalan perustutkinto on laaja-alainen ja siksi valintojen tekeminen eri tutkinnon osien välillä onkin haastavaa.

Yrittäjyysopintojen suunnittelun lähtökohtana ei automaattisesti olisi vain tutkinnon perusteet vaan opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet tulevaisuuden työelämässä. Suunnitelman pohjalta laadittaisiin yrittäjyyden vuosikello, jonka pohjalta katsotaan, minkälaista osaamista erilaisissa työtehtävissä karttuu. Oman liikeidean pohjalta olisi mahdollista tehdä opintoihin valintoja, joko omasta tai jostain toisesta tutkinnosta. Ei valita vain yrittäjyyden tutkinnon osia, vaan opiskellaan ja suoritetaan ammatillisia valinnaisia tutkinnon osia omaa yritystoimintaa kehittäen osuuskunnassa.

Tulevaisuudessa opetussuunnitelmien rakentamisessa ennakointi tulisi olla kiinteä osa siirtyä koulutuksen mukaisen työn vaatimuksista työn mukaisen koulutuksen tarpeiden kartoittamiseen. Peruskoulutuksen tärkein tehtävä on tarjota hyvä yleissivistys, joka antaa edellytykset vaihtelevaan yrityskohtaiseen koulutukseen (Halava & Pantzar 2010, 28).

Tässä opinnäytetyössä laaditaan viisi erilaista yrittäjyyden polkua huomioiden tulevaisuuden työelämän tarpeita. Opinpoluissa huomioidaan tulevaisuudessa lisääntyvät asiakaslähtöisen yksilöllisen palvelun ja tuotevalmistuksen näkökulma. Yrittäjyyspolkujen keskeinen oppisympäristö tulisi olla osuuskunta. Kestävä kehitys ja kiertotalous toteutuu tutkinnon osien sisällä, vaikka se ei suoraan tutkinnon nimissä näy. Tutkinnon osien arvioinnin kriteereissä edellytetään esimerkiksi kestävän kehityksen periaatteiden mukaista toimintaa sekä raaka-aineiden ja kemikaalien käsitteystä syntyneiden ympäristövaikutusten huomioimisesta sekä jätteiden lajittelun osaamista. Osuuskunnassa toimiessaan opiskelijat saavat kokemusta yhteisöllisestä toiminnasta, osallistuminen erilaisiin tapahtumiin kehittää yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja.

Kuva 5 Taideteollisuusalan perustutkinnon viisi yrittäjyyden opinpolkua.

Taideteollisuusalan perustutkinnossa on useita eri osaamisaloja. Tässä opinnäytetyössä tuodaan esille esimerkein Tuotteen valmistuksen osaamisalan ja Käsityön ohjaustoiminnan osaamisalan yrittäjyyden opinpolkua. Erilaisia mahdollisuuksia on rajattomasti, varsinkin jos pohditaan muiden tutkintojen tarjoamia vaihtoehtoja. Esimerkeissä on käytetty valinnaisia tutkinnonosia, joita Gradiassa

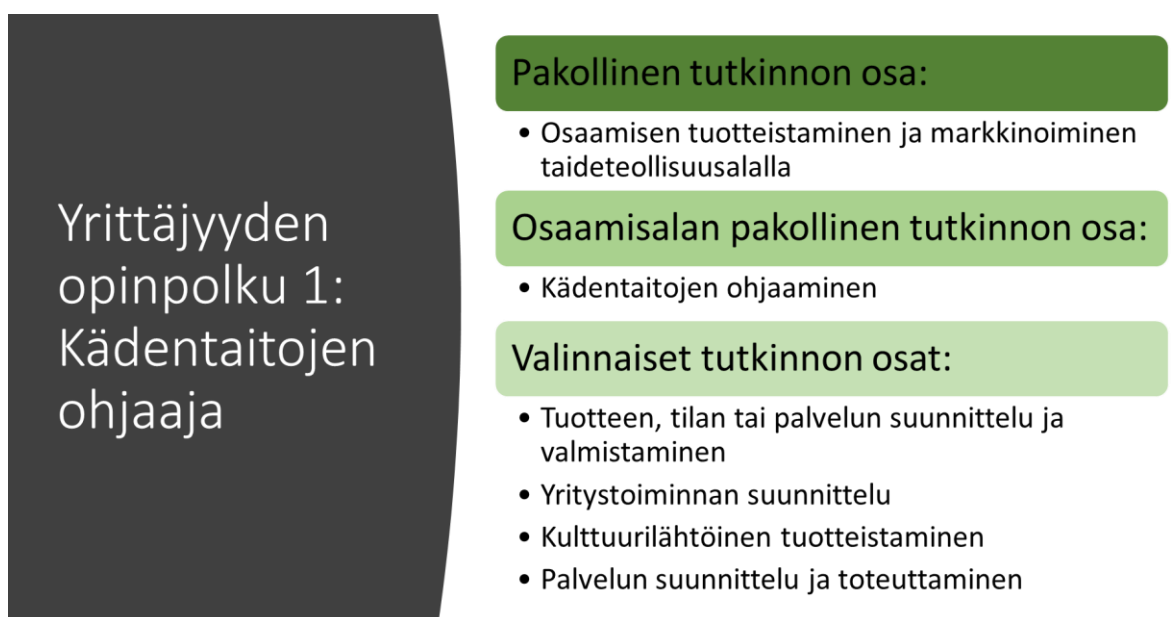
Jyväskylässä on eniten suoritettu. Osa tutkinnon osista vaatii erikoisosaamista, joita on mahdollista oppia vain työpaikoilla. Yrittäjyyden opinpolut on rakennettu ajatellen alan tulevaisuuden ammattajeja. Polkujen nimissä on pyritty konkretisoimaan mitä alan ammattilainen tekisi työkseen. Selkeyttämisen tavoitteena on ohjata valintojen tekemistä varsinkin nuorilla, joilla on vielä vähän kokemusta työelämästä.

7.1 Yrittäjyyden opinpolkujen muodostuminen

Kaikissa opinpoluissa on ensimmäisenä pakollinen tutkinnon osa osaamisen tuotteistaminen ja markkinointi taideteollisuusosalalla, joka on laajuudeltaan 10 osaamispistettä (jatkossa osp). Toisena on osaamisalan pakollinen osa, tuotteen valmistuksen osaamisala (45 osp) tai käsityön ohjaustöiminnan osaamisala (45 osp). Kolmantena ovat valinnaiset tutkinnon osat, joissa on mahdollista valita laajuudeltaan 6 x 15 osp tai 45 osp + 3 x 15 osp, eli yhteensä valinnaisia on valittava 90 osp. Tutkinnon kokonaislaajuus on 180 osp, joista 35 osp on yhteisiä tutkinnon osia.

Tutkinnon osista on Gradiassa laadittu osaamiskortit, joita hyödynnetään osaamisen ja näyttöjen suunnittelussa. Osaamiskorttiin myös laaditaan tuotteistetut integraatiot, jotka ovat yhdessä suunniteltuja ja toteutettuja osaamisen hankkimisen muotoja eri ammatillisten tutkinnon osien välillä. Tässä opinnäytetyössä tuotteistettu integraatio tapahtuu osuuskunnassa yrittäjyyden oppimisympäristössä. Integraatiot on kirjattu tutkinnon osien osaamiskortteihin. Tässä opinnäytetyössä osaamiskortit ovat esitettynä Kädentaitojen ohjaajan opinpolkuun (liite 1).

7.1.1 Yrittäjyyden opinpolku 1: Kädentaitojen ohjaaja

Kuva 6 Taideteollisuusalan perustutkinnon yrittäjyyden opinpolku 1: Kädentaitojen ohjaaja

Osaamisalan pakollisena tutkinnon osana tällä polulla on Käsityötaidon ohjaaminen. Osaamisalojen pakolliset tutkinnon osat voivat olla muiden osaamisalojen valinnaisia opintoja. Tälle polulle on valittu Tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja valmistaminen, koska tavoitteena on vahvistaa ja monipuolistaa kädentaidon osaamista. Tämän polun käynyt artesaani on kädentaitojen ohjaaja, joka hallitsee ammattialansa perinteitä ja erikoistekniikoita. Hän osaa suunnitella ja toimia kädentaitojen ohjaajana eri kohderyhmille. Ohjauspalveluiden suunnittelu ja toteuttaminen erilaisiin tilanteisiin ja tavoitteisiin sekä ohjaustoiminnan tuotteistaminen palveluksi on hänen yrittäjyytensä keskiössä. Hän voi toimia itsenäisesti omissa tai asiakkaan tiloissa toimiessa yhteistyökumppaneiden kanssa, joita voivat olla yhdistykset, järjestöt, toiset yrittäjät esimerkiksi matkailu- tai sosiaalialalta.

7.1.2 Yrittäjyyden opinpolku 2: Asiakslähtöisen palvelun tuottaja

Yrittäjyyden opinpolku 2: Asiakslähtöisen palvelun tuottaja

Pakollinen tutkinnon osa:

- Osaamisen tuotteistaminen ja markkinoiminen taideteollisuusosalalla

Osaamisalan pakollinen tutkinnon osa:

- Tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja valmistaminen

Valinnaiset tutkinnon osat:

- Yritystoiminnan suunnittelu
- Yrityksessä toimiminen
- Palvelun suunnittelu ja toteuttaminen
- Asiakastyön suunnittelu ja toteuttaminen
- Erikoistuminen taideteollisuusosalalla
- Tilan stailaaminen / Korjaaminen taideteollisuusosalalla / Alan tehtävissä toimiminen ulkomailla

Kuva 7 Taideteollisuusalan perustutkinnon yrittäjyyden opinpolku 2: Asiakslähtöisen palvelun tuottaja

Osaamisalan pakollisena tutkinnon osana tällä polulla on Tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja valmistaminen. Tämän polun käynyt artesaani on yrittäjyydessään vahvasti asiakslähtöisen tuotteen valmistamiseen ja palvelun tuottamiseen erikoistunut yrittäjä. Hänellä on erikoisosaamista, esim. tilasuunnitteluun, korjauspalveluihin tai kansainväliseen työskentelyyn. Hänen ammattialansa osaaminen on laaja-alaista ja hänellä on hyvät yhteistyöverkostot. Verkostojensa avulla hänen on mahdollista olla mukana erilaisissa projekteissa ja siten palvella asiakkaitaan monipuolisesti.

7.1.3 Yrittäjyyden opinpolku 3: Digitaalisten palveluiden tuottaja

Yrittäjyyden opinpolku 3: Digitaalisten palveluiden tuottaja

Pakollinen tutkinnon osa:

- Osaamisen tuotteistaminen ja markkinoiminen taideteollisuusosalalla

Osaamisalan pakollinen tutkinnon osa:

- Tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja toteuttaminen

Valinnaiset tutkinnon osat:

- Yritystoiminnan suunnittelu
- Yrityksessä toimiminen
- Palvelun suunnittelu ja toteuttaminen
- Kulttuurilähtöinen tuotteistaminen
- Toimiminen verkkokauppaympäristössä
- Sisällön tuottaminen digitaaliseen ympäristöön

Kuva 8 Taideteollisuusalan perustutkinnon yrittäjyyden opinpolku 3: Digitaalisten palveluiden tuottaja

Osaamisalan pakollisena tutkinnon osana tällä polulla on Tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja valmistaminen. Tämän polun käynyt artesaani on verkkokaupparyrittäjä, joka tarjoaa palvelujaan muille luovien alojen taitajille. Hänen palveluihinsa kuuluvat esimerkiksi tuotteiden valokuvaus ja myynti verkkokaupassa sekä muun digitaalisen markkinoimateriaalin valmistaminen. Hänellä on ymmärrystä kulttuurialoista sekä käsityöläisten tarpeista digitaalisten palvelujen saralla.

7.1.4 Yrittäjyyden opinpolku 4: Putiikin pitäjä, kauppias

Yrittäjyyden opinpolku 4: Putiikin pitäjä, kauppias

Pakollinen tutkinnon osa:

- Osaamisen tuotteistaminen ja markkinoiminen taideteollisuusosalalla

Osaamisalan pakollinen tutkinnon osa:

- Tuotteen, tilan ja palvelun suunnittelu ja valmistaminen

Valinnaiset tutkinnon osat:

- Yritystoiminnan suunnittelu
- Yrityksessä toimiminen
- Asiakaspalvelun ja myyntityön toteuttaminen
- Korjaaminen taideteollisuusosalalla
- Visuaalinen myyntityö
- Toimiminen verkkokauppaympäristössä

Kuva 9 Taideteollisuusalan perustutkinnon yrittäjyyden opinpolku 4: Putiikin pitäjä, kauppias

Osaamisalan pakollisena tutkinnon osana tällä polulla on Tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja valmistaminen. Tämän polun käynyt artesaani on sosiaalinen ja markkinointihenkinen kauppias, joka haluaa tarjota kestävän kehityksen huomioivia visuaalisia elämyksiä niin kivijalka- kuin verkko-kaupassaan. Hänellä on monipuolista osaamista ammattialtaan, tuotteiden myynnin ohella hän tarjoaa korjauspalveluja asiakkailleen.

7.1.5 Yrittäjyyden opinpolku 5: Tuotekehittäjä

**Yrittäjyyden
opinpolku 5:
Tuotekehittäjä**

Pakollinen tutkinnon osa:

- Osaamisen tuotteistaminen ja markkinointi taideteollisuusosalalla

Osaamisalan pakollinen tutkinnon osa:

- Tuotteen, tilan ja palvelun suunnittelu ja valmistaminen

Valinnaiset tutkinnon osat:

- Yritystoiminnan suunnittelu
- Yrityksessä toimiminen
- Asiakastyön suunnittelu ja toteuttaminen
- Palvelun suunnittelu ja toteuttaminen
- Erikoistuminen taideteollisuusosalalla
- Uusien tuotantomenetelmien soveltaminen valmistukseen

Kuva 10 Taideteollisuusalan perustutkinnon yrittäjyyden opinpolku 5: Tuotekehittäjä

Osaamisalan pakollisena tutkinnon osana tällä polulla on Tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja valmistaminen. Tämän polun käynyt artesaani on yhteistyötaitoinen, hallitsee erilaisia tekniikoita ja materiaaleja, on valmis rohkeasti kokeilemaan ja testaamaan uusia mahdollisuuksia. Hän on innovatiivinen ja haluaa toimia yhteistyössä suunnittelijoiden kanssa ja valmistaa protokappaleita ja laatia valmistusohjeita. Hän on valmistaa asiakkailleen uniikkia tuotteita ja palveluita hyödyntäen erikoisosaamistaan.

7.2 Yrittäjyyden opinpolku 1: Kädentaitojen ohjaaja – tutkinnon osat

Opinpolkujen tutkinnon osien osaaminen määrittellään tutkinnon perusteiden arvioinnin kriteereissä. Koska tutkinto on moniammatillinen, tarvittavan käytännön osaamisen hahmottaminen voi olla haasteellista. Tämän vuoksi opinpolkujen vaatimaa osaamista on avattava työelämän käytännöllä.

7.2.1 Osaamisen tuotteistaminen ja markkinoiminen taideteollisuusalla

Osaamisen tuotteistaminen ja markkinoiminen taideteollisuusalla on tutkinnon pakollinen osa. Tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa opiskelijan tulee osata dokumentoida omaan työtään, tuotteistaa omaa osaamistaan ja markkinoida omaan osaamistaan. Tämä tutkinnon osa suositellaan suoritettavaksi näytössä jonkun muun tutkinnon osan kanssa yhteä aikaa tutkinnon suorittamisen loppuvaiheessa.

Tutkinnon osan vaatima osaaminen toteutuu osuuskunnassa oman osaamisen dokumentointina ja markkinointina. Osuuskunnalla on netti ja facebook -sivut, joihin jäsenet laativat itsestään esittelyt sekä markkinointimateriaalia. Sivulle laaditaan myös tiedotteita tapahtumissa, joissa ollaan mukana. Lisäksi opiskelijat pitävät blogia ja/tai Instagram tiliä omasta osaamisestaan, näillä kanavilla tuodaan vahvasti esiin oman osaamisen tuotteistamista esittelemällä tuotteen valmistuksen prosesseja ja valmiita tuotteita.

7.2.2 Käsityötaidon ohjaaminen

Käsityötaidon ohjaaminen on tutkinnon osa, jossa opiskelijan tulee osata suunnitella käsityötaitojen ohjausta, ohjata käsityötaitoja, tuotteistaa ohjauspalveluja sekä noudattaa yhteisiä sopimuksia ja työhyvinvointia ylläpitäviä toimintoja. Jotta osaa ohjata käsityötaitoja täytyy tuntee erilaisia materiaaleja ja työtapoja, tämän vuoksi ohjaajan opinpolkuun liitetään tutkinnon osia, joissa erilaisiin materiaaleihin ja tekniikoihin pääsee perehtymään. Kun tämän tutkinnon osan suorittaa pakollisena tutkinnon osana on koko tutkinnon osaamisalana Käsityön ohjaustoiminnan osaamisala.

Tutkinnon osan osaaminen näytössä osoitetaan käytännön työtehtävässä suunnittelemalla oman ammattialan käsityötaidon ohjausta asiakkaille, ohjaamalla käsityötä asiakastilanteissa sekä tuotteistamalla käsityöalan ohjauspalveluja. Tutkinnon osan vaatima osaaminen toteutuu osuuskunnassa suunnittelemalla ja markkinoimalla ohjauspalveluja valitulle kohderyhmälle sekä toteuttamalla itse ohjauspalveluja. Tuotteistamalla ohjaustoimintaa selkeytetään omaa ohjauksen tavoitetta sekä asiakkaan saavutettavuutta.

7.2.3 Tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja valmistaminen

Tuotteen, tilan tai palvelun suunnittelu ja valmistaminen on tutkinnon osa, jossa opiskelijan tulee osata suunnitella ja valmistaa tuote, tila tai palvelu asiakkaalle sekä huolehtia hyvinvoinnistaan. Suunnittelun osaamiseen kuuluu tiedonhankinta oman ammattialansa kulttuuriosaamisesta ja -historiasta, tyylitietoudesta ja ajanilmiöistä. Kun tämän tutkinnon osan suorittaa pakollisena tutkinnon osana on koko tutkinnon osaamisalana Tuotteen valmistuksen osaamisala.

Ideointi- ja suunnitteluvaiheessa osaamista hankitaan myös asiakasyhteistyöstä, asiakaan kanssa neuvotellaan tavoitteista, suunnitelmista ja toteuttamisen erilaisista vaihtoehdoista. Valmistamisvaiheessa tulee olla osaamista materiaalien käytöstä, työmenetelmistä, tarvittavista koneista- ja laitteista, työturvallisuudesta sekä laadunhallinnasta. Työturvallisuuden huomioimisen ohella kiinnitetään huomiota sekä omaan, että työyhteisön hyvinvointiin, huolehditaan työympäristöstä sen siisteydestä ja viihtyvyydestä sekä noudatetaan sovittuja työaikoja.

Tutkinnonosan osan osaaminen näytössä osoitetaan käytännön työtehtävissä valmistamalla tuotteen, rakentamalla tilan tai toteuttamalla palvelun asiakkaalle. Tutkinnon osan vaatima osaaminen on mahdollista toteuttaa osuuskunnan kautta tehtävänä asiakastyönä sovitun tilauksen mukaisesti.

7.2.4 Yritystoiminnan suunnittelu

Yritystoiminnan suunnittelu on tutkinnon osa, jossa opiskelijan tulee osata arvioida omia vahvuuksiaan ja osaamistaan, etsiä ja ideoida liiketoimintamahdollisuuksia, kehittää liikeidean ja laatia sille liiketoimintasuunnitelman, verkostoitua sidosryhmien kanssa sekä laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.

Tutkinnon osan osaaminen näytössä osoitetaan laatimalla yksi tai yhdessä ryhmän kanssa liiketoimintasuunnitelman kehittämälleen liikeidealle. Liikeidean toimivuutta voi kokeilla turvallisesti ja riskittömästi osuuskunnassa toimien. Osuuskunta mahdollistaa myös yhdessä toimimisen, jolloin kaikesta ei tarvitse olla yksin vastuussa. Ryhmän kanssa toimiminen vahvistaa ja kehittää yhteistyötaitoja, joita tulevaisuuden verkostomaisessa työskentelyssä tullaan tarvitsemaan.

7.2.5 Palvelun suunnittelu ja toteuttaminen

Palvelun suunnittelu ja toteuttaminen on tutkinnon osa, jossa opiskelijan tulee osata suunnitella ja toteuttaa ammattialansa osaamisesta palvelun sekä toimia vuorovaikutustilanteissa. Taideteollisuusalan palveluosaaminen suunnitellaan ja toteutetaan huomioiden kohderyhmän tarpeet. Suunnittelussa ideoidaan laadukas palvelu ja toteutetaan se noudattaen ammattialan säädöksiä työryhmän jäsenenä.

Tutkinnon osan osaaminen näytössä osoitetaan taideteollisuusalan näkökulmasta suunnittelemalla ja toteuttamalla osaamisalalle suunnitellun palvelun. Alan palvelut ovat monimuotoisia ja toteutetaan usein yhteistyössä esimerkiksi muotoilijoiden kanssa rakentamalla protokappaleita. Palveluiden tuotteistaminen on osuuskunnassa toimiessa keskiössä, tuotteistettu palvelu on markkinoitavissa helposti oikealle kohderyhmälle. Tulevaisuuden työelämässä erilaisten palveluiden osuus tulee lisääntymään, moniammatillinen yhteistyö mahdollistaa laajan kuluttajakunnan.

7.2.6 Kulttuurilähtöinen tuotteistaminen

Kulttuurilähtöinen tuotteistaminen on tutkinnon osa, jossa opiskelijan on osattava soveltaa kulttuuriperintöä suunnittelussaan sekä toteuttaa kulttuuriperintöön pohjautuvan tuotteen, tilan tai palvelun. Lisäksi hänen tulee osata kaupallistaa ideansa.

Tutkinnon osan osaaminen näytössä osoitetaan käytännön työtehtävissä suunnittelemalla, toteuttamalla ja markkinoimalla kulttuurilähtöisen tuotteen, tilan tai palvelun oman ammattialansa näkökulmasta. Osuuskunnassa toimiessa kulttuurilähtöinen tuotteistettu palvelu saa vahvan markkina-arvon kulttuuri- ja perinneosaamisesta. Erikoistumalla on mahdollisuus erottua kilpailijoistaan.

Houkuttelevaa kohderyhmämarkkinointi on helppo toteuttaa sekä perinteisin, että digitaalisiin kanaviin.

7.3 Pedagoginen osuuskunta Verson rooli yrittäjyyden opinpoluissa

Osuuskunta Verso toimii Gradia Jyväskylän monialaisena pedagogisen oppimisympäristönä. Tavoitteena on ohjata Osuuskunta Versoon yrittäjyysopinnoista kiinnostuneita opiskelijoita, joilla on vahva halu kehittää omaa yritystoimintaa. Opiskelijan kanssa yhdessä laaditaan suunnitelma, jossa huomioidaan erilaisten yrittäjyyden opinpolkujen mahdollisuudet opintojen aikana. Osuuskunta tukee liikeidean rakentamista ja liiketoimintasuunnitelman muotoutumista, yhteisissä tapaamisissa jaetaan kokemuksia ja pohditaan oman toiminnan kehittämistä. Käytännön kokemukset opettavat ohjaavat oppimista. Opintojen pituudet voivat vaihdella opiskelijoilla aikaisemman osaamisen mukaan, joten suunnitelmat tulevat olemaan eri opiskelijoilla hyvin erilaisia.

Yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristössä annetaan vastuuta oppijalle, kannustetaan tekemään itse, ohjataan oppijaa havaitsemaan mahdollisuuksia ja tuetaan niihin tarttumista, vahvistetaan oivaltavaa ja keksivää oppimista, tuetaan luottamusta omiin kykyihin, suodaan mahdollisuuksia riskien ottamiseen sekä ohjataan tavoitteelliseen työskentelyyn toisten kanssa. (Opetusministeriö, 2009, 17)

Verson toiminta mahdollistaa katseen tulevaisuuteen. Osuuskunnassa voi jatkaa myös opintojen jälkeen. Tämä mahdollistaa erilaisten sopimusten ja tavoitteiden laatimisen valmistumisen jälkeenkin, yhteistyökumppanit voivat luottaa toiminnan jatkumiseen ja kehittää yhteistyötä. Osuuskuntaa perustettaessa oli ajatus, että kahden vuoden kuluessa valmistumisen jälkeen osuuskuntalainen olisi saanut yritystoiminnan niin kannattavaksi, että hänellä olisi valmiudet perustaa oma yritys. Osuuskunta Versosta onkin jo syntynyt muutama yritys joko toiminimellä tai osakeyhtiönä. Osa heistä ovat vielä ajoittain mukana yhteisissä tapahtumissa ja toimivat näin vertaistukena uusille jäsenille.

7.4 Opettajan rooli yrittäjyyden toimintamallissa

Opettajilta sekä ohjaajilta tarvitaan sekä ammatillista asiantuntemusta, pedagogista osaamista sekä vahvoja yhteistyöverkostoja. Vahva ammatillinen ja pedagoginen asiantuntemus sekä uudet toimintatavat luovat perustan rakentaa oppijoille opintopolkuja, joiden avulla jokainen saa muuttuvassa työelämässä ja yhteiskunnassa tarvitsemaansa ammattiosaamista ja sivistystä sekä perustan jatkuvaan oppimiseen. Opettajien työskentely opiskelijoiden ja työelämän kanssa on tulevaisuudessa yhä personoidumpaa ja tärkeämpää. Tämä edistää työhyvinvointia oppilaitoksissa ja verkostoissa, vahvistaa osaamisperusteisuutta ja asiakaslähtöisyyttä sekä edistää koulutuksen läpäisyä. (Raudasoja ym. 2018, 5.)

Opiskelijoiden valittua jokin yrittäjyyden polku on opettajan osattava ohjata opintojen suunnittelua huomioiden opiskelijan tavoitteet sekä tutkinnon ammattitaitovaatimukset. Opettajan ja opiskelijan tulee yhdessä laatia suunnitelma, miten tavoitteisiin päästään. Saman yrittäjyyspolun valinneet voivat päästä tavoitteisiin hyvin eri tavoin. Opettajilta tullaan vaatimaan enemmän ohjaus- ja vuoro-vaikutustaitoja.

8 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Osuuskunnasta oppisympäristönä ja yrittäjyyden oppimisesta osuuskunnissa on tehty useita opinnäytetöitä. Tässä opinnäytetyössä en halunnut keskittyä itse osuuskunnan toimintaan yrittäjyyden oppisympäristönä vaan halusin luoda mallin yrittäjyysopintoihin, joissa opiskelijalla olisi mahdollisuus itse vaikuttaa opintojensa etenemiseen. Opiskelija ymmärtäisi ja näkisi selkeästi, miten hänen opintonsa etenevät ja mikä vastaisi hänen tavoitteitaan tulevaisuuden työelämässä.

Ammatillisella toisella asteella on meneillään useita suuria muutoksia. Suurimmat haasteet koulutusorganisaatiot ja opettajat kohtaavat omassa tavassaan kohdata muutosta. Opettajien tulisi kuunnella opiskelijoitaan ja heidän näkemyksiään, he tulevat toimimaan tulevaisuuden työelämässä. Artesaanien tulevaisuus on moniammatillista, jokaisen artesaanin ei tarvitse osata samoja asioita. Erikoistuminen oman kiinnostuksen mukaan parantaa opiskelumotivaatiota.

Dorstin (2015) kehysinnovaation haasteet kuvaavat hyvin näitä koulutuksen haasteita. Haasteita on ymmärrettävä ja lähestyttävä sekä yksilön, että organisaation tasolla. Uusia tilanteita pitää tarkastella uudella moniammatillisella tasolla. On oltava rohkeutta irrottautua aikaisemmista ennakkokäsityksistä, on osattava nähdä ja ajateltava eri tavalla sekä esittää tulevaisuuden vaihtoehtoja. On tunnistettava, millä kentällä toimitaan ja mitä tulevaisuus mahdollisesti tuo tullessaan, on omaksuttava uusia lähestymistapoja ja tehdä asioita eri tavalla.

Tulevaisuuden työelämä tulee muuttumaan ja osittain onkin jo muuttunut. Elinikäisestä oppimisesta on tultu jatkuvaan oppimiseen. Opiskelijoiden pitäisi yhä nuorempina tietää, mitä haluavat

tulevaisuudessa tehdä. Nykypäivänä emme kuitenkaan edes tiedä, mitä osaamista ja mitä ammatteja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelun pitäisi kuitenkin olla mielekästä ja tavoitteellista, opiskelun pitäisi innostaa ja kannustaa mahdollisiin jatko-opintoihin sekä haluun hankkia lisää tietoa ja taitoja. Haasteena onkin oppia oppimaan.

Kestävä kehitys ja kiertotalous tulee olemaan vahvasti näkyvillä tulevaisuuden taideteollisuuden koulutuksessa ja työelämässä. Kiertotalousta ei enää tuoda esille tutkinnon osien nimissä, vaan se on oleellinen osa kaikkea osaamista. Jyväskylä koulutuskuntayhtymän ja Jyväskylän ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden kiertotalousosaamista kehitetään monialaisesti Luova kiertotaloushankkeessa 11.9.2017 - 29.2.2020. Hankkeen painopiste on luovien alojen opiskelijoiden innovointi- ja tuotekehitystaitojen sekä työelämässä tärkeiden tiimiyrittäjyys- ja työelämäyhteistyövalmiuksien kehittämisessä.

Erilaisten opinpolkujen mallintaminen tuo esille mahdollisuuksia, joiden avulla opiskelijoiden on helppompaa tehdä valintoja ja rakentaa omia opinpolkujaan. Tulevaisuuden työelämässä ei tulla pärjäämään yhden tutkinnon varassa, on jatkuvasti kehityttävä ja haettava työelämän vaativaa lisäosaamista. Moniammatillisuus ja yhteistyöverkostot tulevat olemaan tulevaisuuden työelämässä keskiössä, sosiaalisten taitojen osaaminen korostuu. Taideteollisuusalan työelämässä ei ole valmiita toimintamalleja, yrittäjyys tulee olemaan tulevaisuudessa entistä vahvempi osa alan työllistäjänä.

Yrittäjyyden opinpolut tuovat esille työelämän mahdollisuuksia, joihin ammatillinen osaaminen opintojen myötä kehittyy, mitä konkreettisesti voisi olla mahdollista tehdä opintojen jälkeen työelämässä. Uskon, että yrittäjyyden opinpolut selkeyttävät sekä opettajien, että opiskelijoiden ajattelua, miten erilaisia opintopolkuja voidaan rakentaa. Opinpolkujen hahmottaminen selkeyttää opintojen etenemistä ja motivoi siten kehittämään osaamista. Konkreettisesti esitetyt opinpolkujen mallit toimivat opintojen ohjauksen ja suunnittelun välineenä.

Opinpolkujen laatiminen tulee olemaan jatkuvaa muutosta. Tässä opinnäytetyössä pääsin alkuun, mutta työ jatkuu. Toivoisin, että tulevaisuudessa eri alojen opettajat osaisivat tehdä paremmin yhteistyötä, jotta jokainen uuteen ammattiin oppiva, voisi kartuttaa osaamistaan omien tulevaisuuden tavoitteiden mukaisesti. Opettajien ja ohjaajien tulee mahdollistaa tutkintorajojen ylitys osamistarpeiden mukaisesti.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- DORST, K. 2015. Frame Innovation. Massachusetts, USA. Institute of Technology
- EPERUSTEET 2018. (Viitattu 10.10.2018) Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/5890753>
- GRADIA JYVÄSKYLÄ 2018. (Viitattu 22.10.2018) Saatavissa: <https://www.gradia.fi/gradia>, <https://www.gradia.fi/ny-yritykset-ja-osuuskunnat>
- HALAVA, I. & Pantzar, M. 2010. Kuluttajakansalaiset tulevat! Miksi työnjohtaminen muuttuu. (Viitattu 15.10.2018) Saatavissa: <https://www.eva.fi/wpcontent/uploads/2010/09/Kuluttajakansalaiset.pdf>
- HALAVA, I. 2015. (Viitattu: 21.11.2017) Saatavissa: <https://amicase.fi/2950/tulevaisuustutkija-ikka-halava-uskoo-itseohjautuvaan-yhteiskuntaan/>
- HEINONEN, V. 2017. Ammatillisen koulutuksen reformi edellyttää tuloksia myös työelämältä. (Viitattu 21.11. 2017) Saatavissa <https://amicase.fi/4408/ammatillisen-koulutuksen-reformi-edellyttaa-tuloksia-mynos-tyoelamalta/>
- HEINÄNEN, S. 2006. Käsityö – Taide -Teollisuus Näkemyksiä käsityöstä taideteollisuuteen 1900-luvun alun ammatti- ja aikakauslehdissä käsityön. Jyväskylän yliopisto. (Viitattu 25.10.2018) Saatavissa: <file:///D:/YAMK/Oma%20oppari/Lahteet/Seija%20Heinänen%20Käsityö-taide-teollisuus.pdf>
- JÄRVENTAUS, J. ja Kekäläinen, H. 2018. Uudistuva työ ja yrittäjyys – visioista toteutukseen Ehdotus yrittäjyyden edistämisen strategiseksi toimenpideohjelmaksi vuosille 2018–2028, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 27/2018, Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö
- KESKISUOMALAINEN 2016. 30.11.2016. Työelämä huutaa uutta osaamista. Vanhoille ammanteille ei ehkä jatkossa ole kysyntää.
- KESKISUOMALAINEN 2017. 24.9.2017 "Vuonna 2035 suurin osa työntekijöistä on yrittäjiä"
- KESKISUOMALAINEN 2018. 15.4.2018 "Opettajista tulee pian yrittäjiä".
- KOLHO, P. 2018. Luentomateriaali, Tulevaisuuden työelämätaidoista ja opettajan yrittäjyyskasvatustosaamisesta, Yrittäjyyskasvatuspäivät Lahti 3.10.2018. Haastattelu 18.10.2018
- MALMELI, N. ja Poutanen, P. 2017. Luovuuden idea. Luovuus työelämässä, yhteisöissä ja organisaatioissa. Gaudeamus Oy, Tallinna: Printon Trükikoda.
- MUOVA 2018. (Viitattu 18.10.2018) Saatavissa: <http://www.muova.fi/fi/muotoilu/>
- NORDENSTRENG, M. & Rinne, H. 2014. Luovan talouden tulevaisuus, Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 13/2014, Helsinki (Viitattu 17.10.2018) Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/julkaisut/Documents/tuvj_13+2014.pdf
- OJASALO, K., Moilanen, T. ja Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- OKM 2017. (Viitattu 31.10.2018) Saatavissa: <https://minedu.fi/documents/1410845/4363643/yritykslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf/dd81b6e7-888e-45e4-8c08-40d0d5a5277e/yritykslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf.pdf>
- OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ 2018. (Viitattu 5.11.2018) Saatavissa: <https://minedu.fi/ty-opaikalla-oppiminen>
- OPETUSMINISTERIÖ 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Helsinki: Yliopistopaino (Viitattu 31.10.2018) Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78869/opm07.pdf?sequence=1>
- OPH Reformituki 2018. (Viitattu 5.4.2018) Saatavissa: <https://www.oph.fi/reformituki>
- OSUUSKUNTA VERSO 2018. (Viitattu 22-10-2018) Saatavissa: <https://osuuskuntaverso.fi/>

Otala, L. 2018. Ketterä oppiminen -keino menestyä jatkuvassa muutoksessa. Helsingin kauppamari Oy. Viro: Meedia Zone OÜ.

PUOSKARI, T. & Simi, H. 2012. Laadullinen ennakointi taideteollisuusosalalla, Selvitystyön loppuraportti Opetushallitukselle. Jokilaakson koulutus kuntayhtymä 2012. Opetushallitus (Viitattu 30.11.2017) Saatavissa: http://www.oph.fi/download/141714_Taideteollisuusalan_laadullinen_ennakointi_12062012.pdf

RANTANEN, M. 2018. Käänteinen oppiminen, YES – webinaari 7.11.2018

RAUDASOJA, A., NORONTAUS, A., TAPANI, A. ja YLITERVO, R. (toim.) 2018. Innokkaasti edelläkävijänä! Kohti opetus- ja ohjaushenkilöstön uudistuvia identiteetti-positioita. Parasta osaamista -verkostohanke 11/2018, Hämeen ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Grano, x-x

SINOKKI, M. 2016. Työmotivaatio, innostusta, laatua ja tuottavuutta. Helsinki: Tietosanoma.

SOINI-SALOMAA, K. 2013. Käsi- ja taideteollisuusalan ammatillisia tulevaisuudenkuvia. Helsingin yliopisto. Käyttätymistieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Lahti: N-paino Oy.

SUOMALAISEN TYÖN LIITTO 2016. Tulevaisuuden työelämää koskeva selvitys. Selvitykseen on vastannut 1006 työkäistä henkilöä eri puolelta Suomea. (Viitattu 21.9.2018) Saatavissa: https://suomalainentyo.fi/wp-content/uploads/2016/09/Tyontekijat-ja-tyonantajat_tutkimustiivistelma2016.pdf

SUOMISANAKIRJA 2018. (Viitattu: 25.10.2018=) <https://www.suomisanakirja.fi/>

TAITOLIITTO 2017. Käsityöalan suhdanne- ja toimialaraportti 2017. Raportti käsityöalan yrityksistä, yritysprofilista, markkinoista, kasvuyrittäjyydestä ja lähiajan suhdanneodotuksista. toim. Pekka Lith. Taitoliitto/Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry. (Viitattu: 4.6.2018) Saatavissa: <https://www.taito.fi/wp-content/uploads/sites/5/2017/04/Kasityoalan-suhdanneraportti2017.pdf>

TOIVOLA, M., Peura, P., Humaloja, M. 2017. Flipped Learning Käänteinen oppiminen. Edita Publishing Oy. Keuruu: Otavan kirjapaino. 20-23.

VERÄJÄNKORVA, T. 2011. Nykyaidekäsityö taiteen, muotoilun ja käsityön hedelmällisessä väli- maastossa. Teoksessa: Rajaton muotoilu, Näkökulmia suomalaiseen taideteollisuuteen. Toim. Hohti P. Taideteollisuusliitto Ornamo. Helsinki: Avain/BTJ Finland Oy (85-

YES 2018. (Viitattu 1.11.2018) Saatavissa: <https://www.yesverkosto.fi/yes/mita-yrittajyykskasvatuson/>

Kuva 1 Opinnäytetyön viitekehys

Kuva 2. Käänteisen oppimisen pedagoginen malli (Toivola & Silfverberg, 2016) kirjasta Flipped Learning Käänteinen oppiminen, 23

Kuva 3 Neljä käsi- ja taideteollisuuden tulevaisuuden kuvaa (Soini-Salomaa 2011, 2013, 232).

Kuva 4 Työntekijän näkökulmasta tärkeimmät ominaisuudet tulevaisuuden työelämässä. (Suomalaisen Työn Liitto. 2016)

Kuva 5 Taideteollisuusalan perustutkinnon viisi yrittäjyyden opinpolkua.

Kuva 6 Taideteollisuusalan perustutkinnon yrittäjyyden opinpolku 1: Kädentaitojen ohjaaja

Kuva 7 Taideteollisuusalan perustutkinnon yrittäjyyden opinpolku 2: Asiakaslähtöisen palvelun tuottaja

Kuva 8 Taideteollisuusalan perustutkinnon yrittäjyyden opinpolku 3: Digitaalisten palveluiden tuottaja

Kuva 9 Taideteollisuusalan perustutkinnon yrittäjyyden opinpolku 4: Putiikin pitävä, kauppias

Kuva 10 Taideteollisuusalan perustutkinnon yrittäjyyden opinpolku 5: Tuotekehittäjä

LIITE 1

Osaamiskortti: Osaamisen tuotteistaminen ja markkinointi taideteollisuuslalla, 10 osp	
Opiskelija osaa dokumentoida ja markkinoida omaa ammatillista osaamistaan.	
Opiskelija osaa <ul style="list-style-type: none"> • dokumentoida omaa työtään ja työskentelyään • tuotteistaa omaa osaamistaan • markkinoida omaa osaamistaan. 	Ammattitaitovaatimusten toteuttamistavat
Osaaminen	Integraatio osuuskunnassa osana yrittäjyysopintoja
Työskentelyn dokumentointi Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> - dokumentoida omaa työtään ja työskentelyään 	Oman työskentelyn dokumentointia esimerkiksi blogissa tai Instagramissa valokuvia ja/tai videoita hyödyntäen. Markkinointi ja läpinäkyvyys tavoitteena.
Osaamisen tuotteistaminen Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> - tuotteistaa omaa osaamistaan 	Opiskelija laatii oman osaamisen swot analyysin pohjien vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita. Perehtyy oman ammattialansa tuotteistoon ja hyödyntää tietoa oman osaamisen tuotteistamisessa. Laatii oman osaamisen portfolion. Tuotteistamisen esittelyä blogissa ja Instagramissa.
Osaamisen markkinointi Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> - markkinoida omaa osaamistaan 	Osuuskunnan nettisivuille/facebookiin laaditaan oman osaamisen esittely, jossa myös mahdollisesti linkki muihin sähköisiin palveluihin. Markkinointia eri viestimissä, myös tapahtumista, joissa mukana opintojen aikana.
Tutkinnon osan arviointisuunnitelma (Laatuprosessi A5)	
Tutkinnon osan arviointi muodostuu näytön ja muun osaamisen arvioinnista.	
Näytön kuvaus	Muun osaamisen osoittaminen
Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä dokumentoimalla ja markkinoimalla omaa osaamistaan. Tämä tutkinnon osa sopii luontevasti suoritettavaksi jonkun muun tutkinnon osan kanssa yhtä aikaa tutkinnon suorittamisen loppuvaiheessa.	Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Osaamiskortti: Käsityötaidon ohjaaminen, 45 osp	
Opiskelija osaa suunnitella, tuotteistaa ja toteuttaa ammattialansa käsityötaidon ohjausta asiakkaille.	
Opiskelija osaa <ul style="list-style-type: none"> • suunnitella käsityötaitojen ohjausta • ohjata käsityötaitoja • tuotteistaa ohjauspalveluja • noudattaa yhteisiä sopimuksia ja työhyvinvointia ylläpitäviä toimintatapoja. 	Ammattitaitovaatimusten toteuttamistavat
Osaaminen	Integraatio osuuskunnassa osana yrittäjyysopintoja
Ammattialan ohjaustoiminta Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa ammatillista käsityötaitojen ohjauksen osaamistaan - kokeilee ohjaustoimintaan soveltuvia käsityötekniikoita, työvälineitä ja materiaaleja - tunnistaa erilaisia ohjaustoiminnassa käytettäviä ohjausmenetelmiä - tunnistaa kestän kehityksen mukaisia toimintatapoja 	Opiskelija tutustuu ja kokeilee erilaisia ohjaustoimintaan sopiviin materiaaleja ja tekniikoita oman kiinnostuksensa mukaan. Hän tunnistaa erilaisia ohjausmenetelmiä ja osaa hahmottaa kohderyhmien tarpeita.
Ohjaustoiminnan työpajat Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> - tuotteistaa ja suunnitella ohjauspalvelun sekä tarjota niitä asiakkaille - etsiä yhteistyötahoja ja tehdä töitä muiden kanssa - valita kohderyhmälle sopivan käsityötekniikan ja ohjausmenetelmän - laatia ohjaussuunnitelman ja aikataulun asiakkaan tarpeet huomioiden - laatia työohjeita - laskea ohjauspalvelun kustannuksia - ohjata käsityötaitoja asiakasryhmille - käyttää ohjaus- ja havainnollistamismateriaaleja toimia vuorovaikutuksessa ohjattavien kanssa - toimia tuotevastuu ja kuluttajansuojalainsäädännön mukaisesti - huomioida tekijänoikeudet ja noudattaa aikatauluja - huolehtia työhyvinvoinnista ja noudattaa työturvallisuusohjeita - käyttää ja ohjaa asiakkaita käyttämään tarvittaessa henkilökohtaisia suojaimia. 	Oman osaamisen mukaisen ohjaustoiminnan tuotteistaminen ohjauspalveluksi määritellylle kohderyhmälle. Osuuskunnassa laaditussa markkinointisuunnitelmassa määritelty asiakkaiden ja yhteistyötahojen hankintasuunnitelma. Palveluiden markkinointi valituille kohderyhmille hyödyntämällä osuuskunnan markkinointikanavia. Ohjaussuunnitelman ja aikataulun laatiminen asiakkaan tarpeet huomioiminen sekä kustannussuunnitelman laskeminen. Ohjaustoiminnan toteuttaminen, työohjeiden laatiminen, havainnollistamismateriaalin valmistaminen. Tuotevastuu ja kuluttajansuojan huomioiminen sekä tekijänoikeuksiin tutustuminen ohjauspalveluissa. Työhyvinvointiin ja työturvallisuusteen vaikuttavien asioiden kartoitus.
Tutkinnon osan arviointisuunnitelma (Laatuprosessi A5)	
Tutkinnon osa arvioidaan näytössä.	
Näytön kuvaus	Muun osaamisen osoittaminen
Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnitteleamalla oman ammattialansa käsityötaidon ohjausta asiakkaille, ohjaamalla käsityötä asiakastilanteissa sekä tuotteistamalla käsityöalan ohjauspalveluja.	Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Osaamiskortti: Tuotteen, tilan tai palvelun suunniteltu ja valmistaminen, 45 osp	
Opiskelija osaa suunnitella ja valmistaa tuotteen, tilan tai palvelun asiakkaalle.	
Opiskelija osaa <ul style="list-style-type: none"> • suunnitella tuotteen, tilan tai palvelun • valmistaa tuotteen, rakentaa tilan tai toteuttaa palvelun • huolehtia työhyvinvoinnista. 	Ammattitaitovaatimusten toteuttamistavat
Osaaminen	Integraatio osuuskunnassa osana yrittäjyysopintoja
Ammattialan tuotesuunnittelu ja kulttuurihistorian osaaminen Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> - hankkia tietoa oman alansa kulttuurista, historiasta ja tyyleistä. - ideoida ja suunnitella ammattialan tuotteen, tilan tai palvelun - hankkia tietoa valmistusmenetelmistä, materiaaleista ja työvälineistä - laatia työsuunnitelman ja aikatauluttaa sen - arvioida valintojen vaikutusta lopputulokseen - työskennellä kuluttajansuoja- ja tekijänoikeuslain edellyttämällä tavalla. 	Työskentelyn dokumentointi Kuluttajansuojan ja tekijänoikeuslain selvittäminen osallistumalla luennolle tai selvittämällä itsenäisesti. Laatimalla selvitys, miten lait vaikuttavat oman ammattialan työssä.
Ammattialan tuotevalmistus Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> - hankkii ja käyttää tarvittavia materiaaleja - valitsee ja käyttää työhön soveltuvia työmenetelmiä, koneita ja laitteita - valmistaa tuotteen, rakentaa tilan tai toteuttaa palvelun - valmistaa ammattialan tuotteen, tilan tai palvelun työsuunnitelman mukaisesti - edistää omalla toiminnallaan työyhteisön hyvinvointia. 	Työskentelyn dokumentointi
Tuotteen asiakaslähtöinen suunnittelu ja valmistus Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> - keskustella asiakkaan kanssa tuotteen, tilan tai palvelun ominaisuuksista - tehdä työsuunnitelman, aikataulutuksen ja kustannusarvion - valmistaa ammattialan tuotteen, tilan tai palvelun työsuunnitelman mukaisesti - luovuttaa tuotteen, tilan tai palvelun asiakkaalle 	Asiakkaan hankinta osuuskunnan kautta laaditun markkinointisuunnitelman mukaan. Asiakkaan kanssa neuvottelu asiakastyön sisällöstä, toteutuksesta, kustannusarviosta ja aikataulusta. Asiakastyön työsuunnitelman laatiminen ja suunnitelman mukaisen työn toteuttaminen, hinnoittelu osuuskunnan taloustyökirjaa hyödyntäen sekä työn luovuttaminen asiakkaalle ja laskuttaminen.
Tutkinnon osan arviointisuunnitelma (Laatuprosessi A5)	
Tutkinnon osa arvioidaan näytössä.	
Näytön kuvaus	Muun osaamisen osoittaminen
Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä valmistamalla tuotteen, rakentamalla tilan tai toteuttamalla palvelun asiakkaalle.	Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Osaamiskortti: Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp	
Opiskelija osaa arvioida omaa osaamistaan ja ideoida liiketoimintamahdollisuuksiaan. Hän kehittää liikeideansa ja laatii sen perusteella liiketoimintasuunnitelman sekä verkostoituu. Opiskelija osaa laatia yrityksen perustamisasiakirjat.	
Opiskelija osaa <ul style="list-style-type: none"> • arvioida omia vahvuuksia ja osaamistaan • etsiä ja ideoida liiketoimintamahdollisuuksia • kehittää liikeidean ja laatia sille liiketoimintasuunnitelman • verkostoitua sidosryhmien kanssa • laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat. 	Ammattitaitovaatimusten toteuttamistavat
Osaaminen	Integraatio osuuskunnassa osana yrittäjyysopintoja
Liiketoimintamahdollisuuksien arviointi Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> • arvioida omia vahvuuksia ja osaamistaan • etsiä ja ideoida liiketoimintamahdollisuuksia 	Osuuskuntavalmennus: <ul style="list-style-type: none"> • Omien valmiuksien arvioiminen, oppimistarpeiden kartoittaminen. • yksin ja ryhmässä ideoida liiketoimintamahdollisuuksia.
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> • kehittää liikeidean ja laatia sille liiketoimintasuunnitelman • laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat 	Osuuskuntavalmennus: <ul style="list-style-type: none"> • Liikeidean kehittäminen ja liiketoimintasuunnitelman laatiminen. • Liikeidean testaaminen osuuskunnassa käytännön työtehtävissä. • Yrityksen perustamisasiakirjojen laatiminen.
Verkostoitumisosaaminen Opiskelija osaa <ul style="list-style-type: none"> • verkostoitua sidosryhmien kanssa ja esittää niille yrityksensä liiketoimintamallin 	Yritysvierailut yksi tai ryhmissä. Tutustuminen mahdollisiin sidosryhmiin ja yhteistyömahdollisuuksien kartoitus ja käytännön toiminnasta sopiminen.
Tutkinnon osan arviointisuunnitelma (Lautuprosessi A5)	
Tutkinnon osa arvioidaan näytössä.	
Näytön kuvaus	Muun osaamisen osoittaminen
Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä laatimalla yksin tai ryhmän kanssa liiketoimintasuunnitelman kehittämälleen liikeidealle.	Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Osaamiskortti: Kulttuurilähtöinen tuotteistaminen, 15 osp	
Opiskelija osaa soveltaa kulttuuriperintöä tuotteen, tilan tai palvelun tuotteistamisessa ja toteutuksessa.	
Opiskelija osaa <ul style="list-style-type: none"> • soveltaa suunnittelussa kulttuuriperintöä • toteuttaa kulttuuriperintöön pohjautuvan tuotteen, tilan tai palvelun • kaupallistaa idean. 	Ammattitaitovaatimusten toteuttamistavat
Osaaminen	Integraatio osuuskunnassa osana yrittäjyysopintoja
Kulttuurilähtöinen tiedonhankinta ja suunnittelu Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> – hankkia tietoa ammattialan kulttuuriperinnöstä – kartoittaa ammattialan nykytilannetta, kilpailijoita ja tarjontaa – käyttää hankkimaansa tietoa ja määrittelee kohderyhmän – tehdä luonnoksia ja suunnitelmia – määritellä tuotteen, tilan tai palvelun perusominaisuudet ja käyttötarkoituksen – toimia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa kulttuurisesti kestäväällä tavalla – noudattaa tekijänoikeuslainsäädäntö 	Oman kiinnostuksen mukaan tiedonhankintaa ammattialan kulttuuriperinnöstä, tutustumalla näyttelyihin, vieraillemalla alan yrityksissä ja alan tapahtumissa sekä hyödyntämällä ammattialan muita tietolähteitä. Hankitun tiedon hyödyntämistä ideoinnissa ja suunnitelmien laadinnassa ammattialalle tyypillisellä tavalla. Toimia yhteistyössä osuuskunnan toiminnassa. Tekijänoikeuslainsäädäntöön tutustuminen ja selvittäminen osallistumalla luennoille tai selvittämällä itsenäisesti. Laatimalla selvitys, miten lait vaikuttavat oman ammattialan työssä.
Kulttuurilähtöisyyden tuotteistaminen Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> – toimia kulttuurisesti kestäväällä tavalla – tuotteistaa tuotteen, tilan tai palvelun – laatia esittelymateriaalia tuotteesta, tilasta tai palvelusta – hinnoitella tuotteen, tilan tai palvelun 	Oman osaamisen tuotteistaminen markkinointikeleiseksi, kulttuurillisesti kestävä toiminnan määrittelyminen omassa toiminnassa. Markkinointimateriaalin valmistaminen ja julkaisu valitun kohderyhmän mukaan. Hinnoittelulaskelmien laatiminen osuuskunnan taloustyökirjaa käyttäen.
Kulttuurilähtöisen tuotteen tai palvelun toteuttaminen Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> – kehittää ammattialan tuotteen, tilan tai palvelun – tunnistaa tuotantoprosessin eri vaiheet – valita materiaalit ja -tekniikat – ottaa huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset ja lajitella jätteet – valmistaa tuotteen, tilan tai palvelun – viimeistellä tuotteen, tilan tai palvelun 	Toteuttaa kulttuurilähtöisen tuotteen tai palvelun oman ammattialansa mukaisesti laadukkaasti koko tuotantoprosessin ajan. Oman kestävä kehityksen suunnitelman laatiminen materiaalien valinnasta, käytöstä jätteiden lajitteluun.
Tutkinnon osan arviointisuunnitelma (Laatuprosessi A5)	
Tutkinnon osa arvioidaan näytössä.	
Näytön kuvaus	Muun osaamisen osoittaminen
Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä suunnittelemalla, toteuttamalla ja markkinoimalla kulttuurilähtöisen tuotteen, tilan tai palvelun oman osaamisalansa näkökulmasta.	Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Osaamiskortti: Palvelun suunnittelu ja toteuttaminen, 15 osp	
Opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa ammattialan osaamisestaan palvelun.	
Opiskelija osaa <ul style="list-style-type: none"> • suunnitella ammattialan osaamisesta palvelun • toteuttaa palvelun • toimia vuorovaikutustilanteissa. 	Ammattitaitovaatimusten toteuttamistavat
Osaaminen	Integraatio osuuskunnassa osana yrittäjyysopintoja
Palvelun suunnittelu Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> – haastatellen selvittää kohderyhmän palvelutarpeita – toimia suunnitteluprosessissa työryhmän jäsenenä – tunnistaa kohderyhmän ongelmia – tunnistaa palvelukokonaisuuden eri vaiheita – suunnitella selkeän palvelun – tutustua kilpailijoiden tarjoamiin palveluihin – toimia työryhmän jäsenenä. 	Osuuskuntatiimissä kohderyhmän valinta ja palvelun suunnittelu kohderyhmän tarpeiden mukaan. Erialaisten palveluiden ideointi ja tarpeen luominen uusille palveluille. Työryhmänä suunnitella palvelukokonaisuus, jossa jokaisella ryhmän jäsenellä selkeä tehtävä ja vastuualue. Palvelun markkinointi osuuskunnassa laaditun markkinointisuunnitelman mukaisesti. Ryhmän palveluidean kehittäminen tutustumalla kilpailijoiden tarjontaan.
Palvelun toteuttaminen Opiskelija osaa: <ul style="list-style-type: none"> – valita työmenetelmät ja -välineet palvelun toteuttamiseen – noudattaa annettua aikataulua – toimia sujuvasti palvelukokonaisuuden eri vaiheissa – luoda tarvittaessa oheismateriaalia – noudattaa ammattialansa säädöksiä, määräyksiä, ohjeita ja toimintatapoja – tehdä laskutoimituksia liittyen palvelun hinnoitteluun – ottaa vastaan palautetta ja muuttaa omaa toimintaansa sen mukaisesti. 	Palvelun toteuttamisen suunnittelu ja aikatauluttaminen, tehtävien vastuualueiden työnjako, oheismaterialain valmistaminen. Tutustua ammattialan säädöksiin ja määräyksiin sekä niiden vaikutukseen palveluihin. Laskutoimitusten ja hinnoittelun laatiminen osuuskunnan taloustyökirjaa hyödyntäen. Palautteen vastaanottamisen suunnittelu ja toteuttaminen sekä suunnitelman palvelun kehittämisestä palautteen mukaisesti.
Tutkinnon osan arviointisuunnitelma (Laatuprosessi A5)	
Tutkinnon osa arvioidaan näytössä.	
Näytön kuvaus	Muun osaamisen osoittaminen
Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä suunnitelmalla ja toteuttamalla osaamisalalle suunnitellun palvelun. Osaaminen osoitetaan taideteollisuusalan näkökulmasta.	Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin. .